

Tartuajoissa.fi – lasten ja nuorten kanssa toimijoiden yhteistyötä Hyvinkäällä

Simo Kauppinen
Kevät / 2016

ESIPUHE

Aihetta miettiessäni ensimmäinen kriteerini oli se, että aiheen valinnasta tulisi olla hyötyä sekä poliisille että itselleni. Keskusteltuani asiasta esimieheni kanssa selvisi, että Hyvinkäällä on käynnissä hanke, jota Lions Club Hyvinkää on tukenut huumeidenvastaiseen työhön tarkoitettulla lahjoituksella. Hanke on osittain web-sivusto (tartuajoissa.fi), jossa tavallisen nuoren elämää lähestytään lyhyen tarinan kautta ja tarkastellaan eri toimijoiden näkökulmasta. Hankkeen vetäjänä on Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen lähipoliisi.

Hankkeen tarkoituksena ei ole keksiä pyörää uudelleen, vaan kenties herättää joitain uusia, tuoreita ja jo olemassa olevia toimintamalleja tukevia ajatuksia.

Luonnollisesti toivon tämän opinnäytetyön osaltaan palvelevan alussa olevan Tartuajoissa.fi -hankkeen liikkeelle lähtöä. Toivon, että tämä työni antaisi hyviä ideoita yhteistyön kehittämiseen ja parantamiseen entisestään sekä sitä, että ideat olisi mahdollista ottaa käyttöön myös Hyvinkään kaupungin ulkopuolella. Lisäksi toivon erityisesti, että huomiota kiinnitettäisiin tulevaisuudessa kustannuksiin, joita voi koitua, mikäli (yksittäinenkin) lapsi tai nuori päästetään syrjäytymään. Inhimillisen puolen lisäksi yhteiskunnallisista kustannuksista puhuminen on kuitenkin tarpeellista.

Hyvinkäällä 25.10.2016

Simo Kauppinen

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto	
Simo Kauppinen	Poliisi (AMK)	
Julkaisun nimi	Julkisuusaste	
Tartuajoissa.fi – Lasten ja nuorten kanssa toimijoiden yhteistyötä Hyvinkäällä	Julkinen	
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto	
Mari Koskelainen	Toiminnallinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä		
<p>Tämä opinnäytetyö käsittelee yhteistyöverkosta lasten ja nuorten kanssa toimijoiden eli verkostokumppanien välillä, ja se on rakennettu Hyvinkäällä keväällä 2016 käynnistetyn hankkeen (Tartuajoissa.fi) ympärille. Hankkeen kautta verkostokumppanien yhteistyötä on tarkoitus tehostaa, parantaa ja edelleen kehittää.</p> <p>Hankkeen alullepanijana ja vetäjänä on poliisi ja sen ydinasiana oli tartuajoissa.fi – web-sivusto, jonka on myöhemmin tarkoitus olla dynaaminen ja elävä dokumentti. Em. sivuston kautta pystytään tarjoamaan apua ja tukea lähinnä lasten ja nuorten vanhemmille, verkostokumppanien toimesta. Hankkeen ympärille rakennettiin myös keväällä järjestetty koulutustilaisuus, jossa kokoonkutsujana oli poliisi. Koulutustilaisuuksia on tarkoitus hankkeen myötä jatkaa ja niissä voi olla kokoonkutsujana kuka tahansa verkostokumppani.</p> <p>Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen ja sen tarkoituksena on kartoittaa verkostokumppanien yhteistyön nykytilaa Hyvinkäällä. Hankkeessa tehdyn lomakekyselyn sekä koulutustilaisuuden World Café -osion pohjalta löytää yhteistyön ongelmakohtia sekä syventää näkemystä niihin. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös löytää uudenlaista näkökulmaa sekä myös ratkaisuja verkostokumppanien välisessä yhteistyössä ilmenneisiin ongelmiin.</p> <p>Pääkohtina hankkeessa näyttäytyvät tiedonkulku, rohkeus (puuttua), palaute (verkostokumppanille), erityisoppilaiden huomiointi (tiedonvaihto sisäisesti ja verkostokumppanien kanssa), vanhemmuuden tuki ja vanhemmuus (tiedonvaihto, luottamus) sekä puuttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (neuvolat, alakoulu). Lisäksi eräänä huomionarvoisena seikkana esille tulevat lapsen tai nuoren tukemisen pienet kustannukset verrattuna merkittäviin kustannuksiin lapsen tai nuoren syrjäytyessä.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
35 + 2 liitesivua	marraskuu 2016	mAMK2016ONT
Avainsanat		
lähipoliisitoiminta, ennalta estävä toiminta, sidosryhmäyhteistyö, syrjäytyminen, World Café		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 TARTUAJOISSA.FI –HANKKEEN LÄHTÖKOHTIA JA VERKOSTOKUMPPANUUTTA	3
3 STRATEGIAT TARTUAJOISSA.FI –HANKKEEN TUKENA.....	4
3.1 Lähipoliisitoiminta	4
3.2 Ennalta estävän toiminnan strategia.....	7
3.3 Ankkuri-toiminta.....	9
3.4 Ankkuri-toiminta Hyvinkäällä	11
4 ERIARVOISTUMINEN JA SYRJÄYTYMINEN	12
4.1 Kuka auttaa lapsen ja nuoren ongelmassa – ennalta estävyys?	12
4.2 Syrjäytymisen kustannukset.....	14
5 VERKOSTOKUMPPANIEEN YHTEISTYÖKARTOITUS	18
5.1 Verkostokumppanien yhteistyön onnistumiset ja kehittämisen kohteet	18
5.2 Yhteistyön kartoituksen toteuttaminen	18
5.3 Lomakekyselyn tuloksia.....	19
5.4 Lomakekyselyn luotettavuudesta	22
6 KOULUTUSTILAISUUS JA WORLD CAFÉ	23
6.1 Tartuajoissa.fi -sidosryhmäpalaveri	23
6.2 Tartuajoissa.fi -sidosryhmäkoulutustilaisuus ja sivuston lanseeraus	23
6.3 World Café -osio	24
6.4 World Cafén tuloksista.....	25
6.4.1 Ongelmat	26
6.4.2 Ratkaisut.....	27
7 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA POHDINTAA	28
LÄHTEET	33
LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheen rajaus tarkentui Tartuajoissa.fi -hankkeeseen. Tartuajoissa.fi -hanke on web - sivusto, jonka kautta tarjotaan tukea lasten ja nuorten vanhemmille erilaisissa ongelmissa. Maantieteellisenä alueena on Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen toiminta-alueeseen kuuluva Hyvinkään kaupunki, jonka nuorten kanssa toimijoita oli mukana tartuajoissa.fi - web-sivuston kehittämisessä ja jonka toimijoista palaverieihin ja koulutustilaisuuksiin osallistujat rakentuvat. Hankkeen sidosryhmissä on toimijoita sekä lasten että nuorten parissa.

Hankkeen kautta pidettiin ja tullaan edelleen pitämään nuorten kanssa toimivien sidosryhmien ja poliisin kanssa yhteisiä palavereja sekä tilaisuus, jonka yhteydessä web - sivusto lanseerattiin käyttöön. Aihe on hyvin ajankohtainen. Hankkeen kautta on herännyt myös kysymyksiä, että miten (lähi)poliisin ja nuorten kanssa toimivien tahojen yhteistyö Hyvinkäällä toimii tällä hetkellä ja mitkä olisivat niitä toimenpiteitä, joilla yhteistyötä ja tiedonkulkua voisi parantaa ja tehostaa entisestään sekä mitä poliisilta erityisesti toivottaisiin. Poliisin ja lasten sekä nuorten kanssa toimijoiden keskinäinen yhteistyö on ydinasia, johon ajattelin hakea mahdollisia kehitys- ja parannusehdotuksia opinnäytetyössäni, jonka on tarkoitus olla enemmänkin toiminnallinen, koska varsinaista tutkimusta ei ainakaan tässä vaiheessa ole aiheesta tarkoitusta tehdä. Otan työssäni esille myös nuorten syrjäytymisestä aiheutuvat kustannukset.

Lähipoliisitoimintaa on käsitelty tai sitä on tutkittu aiemmissa opinnäytetöissä rajoitetusti. Paula Laitilan keväällä 2015 tekemä työ Pieniä tekoja – Suuria merkityksiä, jossa ennalta estävää toimintaa tarkastellaan koulutuksellisesta näkökulmasta, on hyvä esimerkki poliisiorganisaation puolella tehdyistä lähipoliisitoimintaa käsittelevistä opinnäytetöistä.

Lähipoliisitoiminnasta yleensä ja nuoriin vaikuttamisesta on olemassa paljon kirjallisuutta, josta suuri osa on Suomen ulkopuolelta (ks. esim. Blyth 2009 ja Gaines 2015). Tuon kirjallisuuden pohjalta oli todettavissa, lasten ja nuorten ongelmat tuntuvat olevan muualla maailmassa lasten ja nuorten parissa toimijoiden kesken samansuuntaisia kuin Suomessa niukkenevista resursseista lähtien (ks. esim. Blyth 2009). Ydinajatus on sama: jonkun on tehtävä jotain auttaakseen. Tästä asiasta kerron lisää tämän opinnäytetyön luvussa 4.

Tartuajoissa.fi - hankkeen kautta tavoitellaan uudenlaista näkökulmaa sidosryhmien kanssa toimimiseen sekä mahdollisimman tehokkaaseen tiedonkulkuun sekä yhteistyöhön. Pysin tuomaan tätä näkökulmaa esille tässä opinnäytetyössäni.

2 TARTUAJOISSA.FI – HANKKEEN LÄHTÖKOHTIA JA VERKOSTOKUMPPANUUTTA

Tässä työssä kartoitetaan lasten ja nuorten kanssa toimivien sidosryhmien välisen yhteistyön ja tiedonkulun nykytilaa Hyvinkäällä osana Tartuajoissa.fi -hanketta. Hyvä yhteistyö ja tiedonkulku ovat edellytys sille, että vartenotettavia kehitysideoita voi tulla esille. Käsittelen yhteistyön toimivuuden kartoitusta tarkemmin luvussa 5.

Sidosryhmistä puhuttaessa Tartuajoissa.fi -hankkeen yhteydessä lanseerattiin myös termi ”verkostokumppani”. Verkostokumppanista puhuttaessa tarkoitetaan henkilöä, joka toimii lapsen tai nuoren asiassa yhteistyössä toisen työnantajan edustajan kanssa. Esimerkkinä voidaan käyttää vaikkapa koulutoimen edustajana rehtorin ja poliisin yhteistyösuhdetta. Yksi Tartuajoissa.fi - hankkeen tavoitteista oli ja on edelleen sitouttaa verkostoituneita yhteistyötahoja toimimaan sitoutuneina yhteistyöhön, jonka pääasiallinen tavoite on lapsen ja nuoren etu, esimerkiksi vanhemmuuden tukemisen kautta.

Tartuajoissa.fi -hankkeen ydin on web-sivusto, jossa esitellään tavallisen pojan – Topin tarina. Tarinassa Topin tekemisiä tarkastellaan useiden eri toimijoiden ja verkostokumppanien näkökulmasta. Topin tarina kertoo tavallisen perheen pojan elämästä. Topi on kuitenkin luisumassa elämän syrjäpolulle. Mitä pojan arjessa olevat ihmiset tilanteessa tekevät? Miten Topin toimiin voi tarttua ajoissa? (tartuajoissa.fi, 2016)

Topin tarina on Tartuajoissa.fi -sivuston aloitusteema, varhaisen puuttumisen ja syrjäytymisen ehkäisyn kehittämiseen. Tulevaisuudessa sivustolle on tarkoitus rakentaa tarinoiden muodossa erilaisia lasten ja nuorten elämää ja ongelmia koskettavia teemoja.

Yhteistyö verkostokumppanien kesken on poliisin osalta merkittävä osa lähipoliisitoimintaa, johon kuuluu mm. syrjäytymisen ehkäisyn ja koulutuksen lisäksi mm. huumeidenvastainen työ. Verkostokumppanien välinen yhteistyö on merkittävässä osin myös poliisin ennalta estävän strategian mukaista toimintaa. Ennalta estävässä toiminnassa käytetään asiakaslähtöisiä ja ajantasaisia keinoja toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseksi. Tämä voi tapahtua esimerkiksi uutta teknologiaa hyödyntäviä toimintatapoja kehittämällä. Myös moniviranomais ja moniammatillisen yhteistyön kautta ongelmanratkaisuun saadaan

asiakaslähtöistä vaikuttavuutta ja tehokkuutta (Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014 – 2018, 3.).

Vastaavaa opinnäytetyötä verkostokumppanien yhteistyön parantamiseksi ei ole aiemmin tehty. Itä-Uudenmaan poliisin alueella on kuitenkin tehty vuosina 2002-2005 opinnäytetyö, joka käsitteli kouluissa annettua huumeausinevalistusta (Hyvärinen 2005). Työ toteutettiin Vantaalla peruskoulun oppilaille valvotusti järjestetyllä kyselyllä. Mainitsen työn alueellisen yhtäläisyyden lisäksi ainoastaan siksi, että Tartuajoissa.fi -hankkeen rahoitus on tarkoitettu nimenomaan huumeidenvastaiseen työhön. Huumeet ovat yksi pieni osa Tartuajoissa.fi -hanketta, enkä mene niihin sen enempää, koska lapsen tai nuoren avun terve tai ongelma voi koskea mitä tahansa huumeiden lisäksi.

Keskeisimmät käsitteet työssäni ovat poliisin ennalta estävän strategian mukainen yhteistyö verkostokumppanien kesken (osana lähipoliisityötä), vaikuttavuuden lisääminen uusien toimintatapojen kehittämisellä (lasten ja nuorten etu prioriteettina) sekä syrjäytymisen ehkäisy (syrjäytymiseen liittyvine kustannuksineen). Ennalta estävä erityistoiminta edellyttää erikoistuneita, ammattitaitoisia ja motivoituneita osajia, jotka toimivat tiiviissä yhteistyössä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa ja löytävät uusia toimintatapoja ja kumppaneita vaikuttavuuden saavuttamiseksi (Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014 – 2018, 4.). Kuten em. lähteessä mainitaan - ennalta estävä erityistoiminta edellyttää laaja-alaista turvallisuusosaamista ja kykyä tehdä moniammatillista ilmiö- ja yksilötason yhteistyötä keskeisten toimijoiden kanssa.

3 STRATEGIAT TARTUAJOISSA.FI – HANKKEEN TUKENA

3.1 Lähipoliisitoiminta

Suomessa lähipoliisitoiminta ymmärretään yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen sekä rikostorjuntaan liittyvänä ajattelu- ja toimintatapana, kuten myös toimenkuvaan mahdollisesti sisältyvänä asiantuntijatyönä (esim. koulupoliisi, nettipoliisi, nuorisopoliisi). (Lähipoliisitoiminnan strategia 2010, 3.)

Yllä kuvatun määrittelyn mukaisesti lähipoliisi on aina poliisin panos turvallisuusyhteistyössä ja sen suunnittelemisessa. Sen lisäksi lähipoliisi on toiminta- ja ajattelutapa, jossa lähipoliisin keskeisiä elementtejä sovelletaan ”muussa poliisityössä”, so.

poliisin perustyössä - joiltakin osin, joissakin tilanteissa jne. Poliisi toimii perustyössään silloin ”lähipoliisimaisesti”. (Lähipoliisitoiminnan strategia 2010, 3.)

Lähipoliisi - termi on ymmärrettävissä edellä kuvatun mukaisesti kattamaan laajaa alaa poliisin toimintaa. Toimintaan kuuluu olennaisena osana lasten ja nuorten asioissa varhainen puuttuminen verkostoyhteistyökumppanien (mm. koulu- / sosiaaliviranomaiset) kanssa. Kuten Lähipoliisitoiminnan strategiassa (2010) on kirjattu; Rikosten, häiriöiden ja onnettomuuksien ennalta ehkäisemisen merkitys kasvaa. Ennalta estävä toiminta edellyttää yhä enemmän sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Ennalta ehkäisevä toiminta on keskeistä ihmisten turvallisuuden tunteen ylläpitämiseksi. (Lähipoliisitoiminnan strategia 2010, 5.)

Ennalta estäminen perustuu paikalliseen yhteistyöhön ja yhdessä koottuun analysoituun tietoon. Poliisin on sen vuoksi säilytettävä tuntemuksensa myös paikallisista toimintaympäristöistä ja liityttävä paikallisiin yhteistyörakenteisiin yhdessä siellä työskentelevien vastuullisten toimijoiden kanssa. Kansalaisten tuki ja luottamus ovat poliisille keskeisen tärkeitä toimintaedellytyksiä. Nämä toimintaedellytykset voidaan parhaiten luoda vuorovaikutuksessa kansalaisten kanssa. Paikallinen toimintatapa ja yhteistyö varmistavat olosuhteiden, toimijoiden ja kansalaisten tuntemisen ja edellytykset ennalta estävän työn onnistumiselle. (Lähipoliisitoiminnan strategia 2010, 7.)

Tartuajoissa.fi -hanke tähtää nimenomaan em. lähteen mukaisesti paikallisten yhteistyörakenteiden toimivuuteen, aitoon vuorovaikutukseen ja säännölliseen yhteistyöhön, niin verkostokumppanien kuin yksittäisten kansalaisten (vanhempien) kanssa. Yhteistyön onnistuminen vaatii tietenkin omaa tahtoa ja aktiivisuutta kaikilta osapuolilta.

Lasten ja nuorten asemaa ja ongelmia on käsitelty maailmalla lähipoliisitoimintaa käsittelevässä kirjallisuudessa (ks. esim. Blyth 2009 ja Gaines 2015). Asioissa on havaittavissa samanlaisia pääsuuntia kuin suomalaisessakin lähipoliisitoiminnassa, samankaltaisine ongelmineen. Lähipoliisi - termin määrittely ei ole niin yksiselitteistä, kuten mm. Gaines (2015) toteaa: Huolimatta lähipoliisitoiminnalla saavutetuista kiistattomista eduista sen toteutus on ollut hyvinkin epätasaista. Ainakin laajalti ja lähes maailmanlaajuisesti tärkeäksi todettu toiminta merkitsee edelleen erilaisia asioita eri ihmisille: suhdetoimintaa, edustusta, pienasemia, uudelleen järjesteltyjä partioalueita, etnisten ryhmien yhteyshenkilöitä, mandaattia puhua lehdistölle, naapurivahtia, jalkapartiointia, jalkautuneita tutkijoita ja poliisien ovelta ovelle käyntejä. Toisinaan

tarkasteltuna lähipoliisitoiminta näyttää vähemmän ohjelmalta kuin erilaisilta pyrkimyksiltä käärittynä lähipoliisitoiminta-sloganin sisälle (Gaines 2015, 11). Lähipoliisitoiminnan arviointiin liittyen Bayley (1994) kuvaa näkemystään seuraavalla tavalla: Lähipoliisitoiminnan menestys ei tule koskaan arvioitavaksi. Syykin on selvä. Lähipoliisitoiminta merkitsee liian monta eri asiaa eri ihmisille. Sen opit ovat niin monimuotoisia, että arviointi olisi niin osittaista tai esteellistä, jolloin arvio ei enää koskisi ”aitoa” lähipoliisitoimintaa (Bayley 1994, 278).

Kuten myös Blyth (2009) toteaa, ei nuorten ongelmien parissa toimiessa aina löydy yksimielisyyttä. Sanoma on se, että suhteessa jokaiseen kohderyhmään nuorison keskuudessa, palvelujen tulisi tavoittaa nuoret ja saavuttaa heidän keskuudessaan toivottu vaikutus. Samanaikaisesti yli vuosikymmenen ajan tavoite on aiheuttanut paikoitellen hyvinkin eriävää väittelyä siitä, pitäisikö tietyltä kantilta katsoen jatkaa perinteisten nuorisopalvelujen universaalista yleispätevää linjaa, kun toisaalta uusi politiikka lähestyy (ongelma)nuoria rikosten ennalta ehkäisyn kautta. Jälkimmäinen perustaa näkemyksensä nuorison riskianalyysille, jotta voidaan tunnistaa nuoret, joiden katsotaan olevan ensisijaista riskiryhmää. Englannissa Connexions Service (suomeksi kytkentäpalvelu) tietyllä tapaa kumosi vanhat määritelmät ja toisaalta löysi polun niiden välistä. Palvelu tarjoaa suhteellisen nokkelasti tuotettua periaatetta tarjota universaalista yleispätevää palvelua niille nuorille, joiden katsotaan eniten olevan sen tarpeessa. Tämä tarkoittaa asiayhteydessään niitä nuoria, joilla ei ole koulutusta, ammattia tai harjoittelupaikkaa. (Blyth & Soloman 2009, 9.).

Lähipoliisitoiminnan määrittelyssä Ratcliffe (2016) jatkaa myös samaa linjaa, että se on osin ongelmallista: Johtuen luontaisesti laajasta lähipoliisitoiminnan aloitteellisuudesta, lähipoliisitoimintaa on vaikea määritellä. Toisaalta tämä merkitsee myös sitä, että se on helppoa ottaa omakseen ainakin pinnallisella tasolla. Todellinen lähipoliisitoiminta voi kuitenkin olla merkittävä haaste (Ratcliffe 2016, 53). Samassa yhteydessä Ratcliffe (2016) tuo esille paikallisen ongelmaratkaisun työmallin (POP I. Problem-oriented policing), joka on hänen mukaansa huomattavasti helpompi määritellä kuin lähipoliisitoiminta.

Paikallisen ongelmaratkaisun työmalli (POP I. Problem-oriented policing) on käsitteellinen lähestymistapa joka kohdistuu laajalti ja suureen kenttään poliisitoiminnan haasteita. POP pakottaa poliisin kaivautuvan pintaa syvemmälle erilaisiin (piilossa oleviin) ongelmiin, jotka vaikuttavat yhteiskunnan turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen (Ratcliffe 2016, 53).

En esittele paikallisen ongelmaratkaisun työmallia tämän enempää, mutta sen on katsottu olevan hyvin lähellä lähipoliisitoimintaa, kuten Scott (2000) toteaa: Kun yhteys ongelmakeskeisen- (Problem-oriented) ja lähipoliisitoiminnan välillä on tuottanut monia etuja liittovaltiollisen rahoitusohjelman kautta, on se samalla hämärtänyt eroavaisuuksia paikallisen ongelmaratkaisun työmallin (POP) ja lähipoliisitoiminnan välillä (Scott 2000, 1).

Lähipoliisitoiminnassa on syytä muistaa myös kansainvälinen yhteistyö ja ulkomaisten toimintamallien hyödyntäminen. Syksyllä 2010 on laajassa EU jäsenvaltioiden poliisiedustajien yhteistyössä valmistunut CoPPRa -käsikirja (Community policing preventing radicalisation & terrorism) (Lähipoliisitoiminnan strategia 2010, 12). Em. käsikirjassa on kuvattu mm. toimintamallia, joka soveltuu erityisen hyvin myös nuoria koskevaan varhaiseen puuttumiseen ja osaltaan tukee täsmälleen sitä, mistä Tartuajoissa.fi -hankkeessakin on kyse:

Koska poliisi ei yksin voi ratkaista turvallisuuden kysymyksiä, keskeiseksi nousee kysymys siitä, miten poliisi on kytkeytynyt kansalaisten (eri perustein) muodostamiin yhteisöihin ja voi siellä vahvistaa, yhteistyössä kansalaisten kanssa ja näiden hyväksymiseen tukeutuen, edellytyksiään yhä parempaan palveluun. (Lähipoliisitoiminnan strategia 2010, 13.)

3.2 Ennalta estävän toiminnan strategia

Poliisin ennalta estävän toiminnan tavoitteena on yhteiskunnan turvallisuuden parantaminen ja rikosten torjunta. Poliisi estää rikoksia, järjestyshäiriöitä, onnettomuuksia ja ratkaisee ongelmia yhteistyössä ihmisten, muiden viranomaisten ja keskeisten kumppaneiden kanssa. Poliisi näkyy, neuvoo, valistaa ja tiedottaa sekä valvoo, puuttuu ja reagoi. Ennalta estävän toiminnan tulokset näkyvät yhteiskunnan turvallisuuden ja ihmisten turvallisuuden tunteen parantumisena. Poliisin ennalta estävä toiminta on poliisin kaikkeen toimintaan poikkileikkaavasti sisältyvä toimintatapa, jota tehdään poliisiorganisaation kaikilla tasoilla alueellinen ja ihmisten yhdenvertaisuus huomioiden. Ennalta estävä toiminta muodostuu kokonaisuudesta, johon kuuluu:

- 1.) ennalta estävästi suoritettu jokapäiväinen poliisin toiminta ja
- 2.) erityistoiminta, jossa poliisi toteuttaa toimenpiteitä ensisijaisena tavoitteenaan ennalta estävä turvallisuuden parantaminen. (Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014 – 2018, 2.)

Ennalta estävän toiminnan strategiassakin korostuu merkittävässä osin yhteistyö ihmisten, viranomaisten ja keskeisten kumppanien kanssa. Erityisesti yhteistyöstähän Tartuajoissa.fi -hankkeessakin on kysymys. Ennalta estävän toiminnan strategian kahdeksassa linjauksessa yhteistyö korostuu kautta linjan, mutta erityisesti lasten ja nuorten kanssa toimijoita koskevaa hanketta tukevaa asiaa on osaltaan löydettävissä linjauksista 2, 5 ja 6. Linjauksessa 2 puhutaan painopisteiden määrittämisen, kohderyhmien tunnistamisen ja toiminnan kohdentamisen ohella myös uusien toimintatapojen löytämisestä. Linjauksessa 5 korostaa ammattitaidon ja motivaation ohella myös yhteistyötä muiden viranomaisten sekä sidosryhmien kanssa. Tässäkin linjauksessa mainitaan uusien toimintatapojen löytäminen. Linjauksessa 6 sivutaan tietojohdoista poliisitoimintaa, eli hankitaan, käsitellään ja jaetaan tietoja, tunnistetaan asiakkaan tarpeet. Sen lisäksi vaikutetaan rikoksen teon taustasyihin sekä opastetaan asiakas palveluiden piiriin rikosten ennalta estämiseksi.

Painopisteiden ja kohderyhmien määrittämisessä huomioidaan myös eri ryhmien erityistarpeet paikallisissa olosuhteissa. Sidos- ja asiakasryhmien kanssa tehtävällä tavoitteellisella ja suunnitelmallisella yhteistyöllä ehkäistään paikallisten ongelmien syntymistä ja niiden kärjistymistä. Ennalta estävässä toiminnassa käytetään asiakaslähtöisiä ja ajantasaisia keinoja toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseksi. Tämä voi tapahtua esimerkiksi uutta teknologiaa hyödyntäviä toimintatapoja kehittämällä. Myös moniviranomais- ja moniammatillisen yhteistyön kautta ongelmanratkaisuun saadaan asiakaslähtöistä vaikuttavuutta ja tehokkuutta. (Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014 – 2018, 3.)

Ennalta estävä erityistoiminta edellyttää laaja-alaista turvallisuusosaamista ja kykyä tehdä moniammatillista ilmiö- ja yksilötason yhteistyötä keskeisten toimijoiden kanssa. Kohderyhmänä ovat erityisesti sellaiset asiakasryhmät ja asiakkaat, joiden turvallisuusongelmien kokonaisvaltainen ratkaisu edellyttää perinteistä poliisitoimintaa laaja-alaisempaa lähestymistapaa tai moniammatillista työtettä. Toiminnassa hyödynnetään poliisin osaamisen ja moniammatillisen yhteistyön lisäksi kansalaisvaikuttamisen mahdollisuuksia sekä kolmannen sektorin, kuten yritysten, järjestöjen ja yhdistysten osaamista. Verkostoitumalla poliisi löytää uusia yhteistyökumppaneita. (Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014 – 2018, 4.)

Tutkinnassa huomioidaan rikostyyppien erityispiirteet ja toimenpiteiden ennalta estävä vaikutus rikos- ja turvallisuushyönteisiin. Rikoskierteeseen ajautuminen estetään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Erityisesti kiinnitetään huomiota haavoittuviin ryhmiin, kuten lapsiin ja nuoriin. Uhri ja tekijä ohjataan tarpeellisten ennalta estävien palveluiden piiriin. (Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014 – 2018, 5.)

3.3 Ankkuri-toiminta

Ankkuri-toiminta Hyvinkäällä tapahtuu kevennettynä versiona, kuten seuraavassa alaluvussa kerron. Hyvinkäällä tapahtuva Ankkuri-toiminta ei näin ollen täysin vastaa kuvassa 1 esitettyä Ankkurin prosessikaaviota, vaikka lähellä sitä onkin. Tartuajoissa.fi -hankkeen ei ole tarkoitus korvata Ankkuri-toimintaa, vaan pikemminkin tukea sitä entisestään antamalla tukea vanhemmille ja entisestään tehostamalla yhteistyötä paikallisten verkostokumppanien kanssa. Hankkeen ajatuksena on myös olla kronologisessa järjestyksessä ennen Ankkuria, eli välttämättä kyse ei vielä ole rikollisesta käyttäytymisestä. Toki toiminnot tukevat toisiaan.

Rikokset eivät jakaudu tasaisesti nuorten kesken vaan suuri osa rikoksista on kasaantunut varsin pienelle tekijäjoukolle (Salmi 2015). On siis huomattava joukko nuoria, jotka eivät tee käytännössä lainkaan rikoksia, joukko nuoria, joiden rikoskäyttäytyminen on satunnaista, ja pieni joukko nuoria, jotka tekevät runsaasti rikoksia (Salmi 2015). Vaarana on, että nuoren rikoskierre ei katkea eikä hän saa tarvitsemaansa apua ja tukea oikeaan aikaan, koska viranomaiset ja järjestöt kohdistavat nuoreen toimenpiteitä tietämättä toisistaan ja ilman kokonaisvaltaista nuoren tilanteen arviointia ja suunnittelua. Nuoren tilanteen kokonaisvaltainen arviointi ja tehokkaiden toimenpiteiden käynnistäminen syrjäytymisen ja rikoskierteen katkaisemiseksi edellyttävät pysyvää moniviranomaisyhteistyöhön perustuvaa toimintamallia, jota voidaan kehittää edelleen ja näin ratkaista esimerkiksi lainsäädännön keinoin yhteistyön kannalta keskeiset tiedonvaihtoon ja muuhun tehokkaan yhteistyön edellytyksiin liittyvät ongelmat. Rikoskierteen katkaisu edellyttää erilaisia toimenpiteitä riippuen siitä, onko lapsi tai nuori alle 18-vuotias vai tätä vanhempi. Erityisessä riskissä syrjäytyä ja joutua rikoskierteeseen ovat teini-ikäisenä huostaan otetut pojat. Syynä ovat usein puutteet arkielämän taidoissa. Oman elämän hallintaan liittyvät tiedot ja taidot eivät ole aina kehittyneet, sillä muut ihmiset ovat huolehtineet käytännön asioista heidän

puolestaan. Oikeaan aikaan annettu riittävä tuki voi olla erittäin merkityksellistä nuoren tulevan elämän kannalta. (Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012, 39.)

Em. lähteen toimenpiteiden kohtaan 24 on kirjattu, että Alle 18-vuotiaiden rikosentekijöiden rikoskierteen ehkäisemiseksi otetaan käyttöön Ankkuri-malli, jota sovelletaan ottaen huomioon paikalliset ja alueelliset olosuhteet ja jo olemassa olevat käytännöt. Ankkuri-mallin on ollut tarkoitus olla käytössä valtakunnallisesti vuoden 2015 aikana.

Alun perin Ankkuri-projekti käynnistettiin Hämeenlinnan seudulla Ankkuri-hankkeen yhteydessä vuosina 2004 - 2006, jolloin alettiin rakentamaan moniammatillista tiimityötä ja projektin tulosten oltua hyviä, vakiintui Ankkuri -malli Hämeenlinnan seudulla pysyväksi toimintamuodoksi. (Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä 2013, 12.)

Forssan, Hämeenlinnan ja Riihimäen Ankkuri-toiminnan sidosryhmille suunnatun kyselyn mukaan Ankkuri-toiminta on tullut hyvin tärkeäksi osaksi seutujen palvelurakenteita. Ankkuri on tuonut tarpeellisen lisäresurssin sosiaali- ja terveystyöpalveluiden ja poliisitoimen kentälle sekä yhdistänyt toimivalla tavalla näiden sektoreiden sekä nuorisotoimen työtä. Ankkurin vaikutus näkyy eri palvelusektoreilla organisaatioiden työn helpottumisena ja jossain määrin myös työpaineen lievittymisenä. Sekä asiakkaiden että työntekijöiden kokemukset ovat olleet varsin myönteiset. (Kinnunen, 2012.)

Ankkuri-malli perustuu moniviranomaisyhteistyöhön, jossa eri viranomaiset työskentelevät yhdessä poliisiasemalla. Ankkuri-tiimi muodostuu poliisin, sosiaalityöntekijän, psykiatrisen sairaanhoitajan ja nuorisotyöntekijän muodostamasta ryhmästä, joista kaikki, poliisia lukuun ottamatta, ovat kunnan työntekijöitä. He tekevät ryhmänä tiivistä yhteistyötä tuoden kukin ammattiosaamisensa ja taustaorganisaatioidensa tuen ja osaamisen tiimin käyttöön.

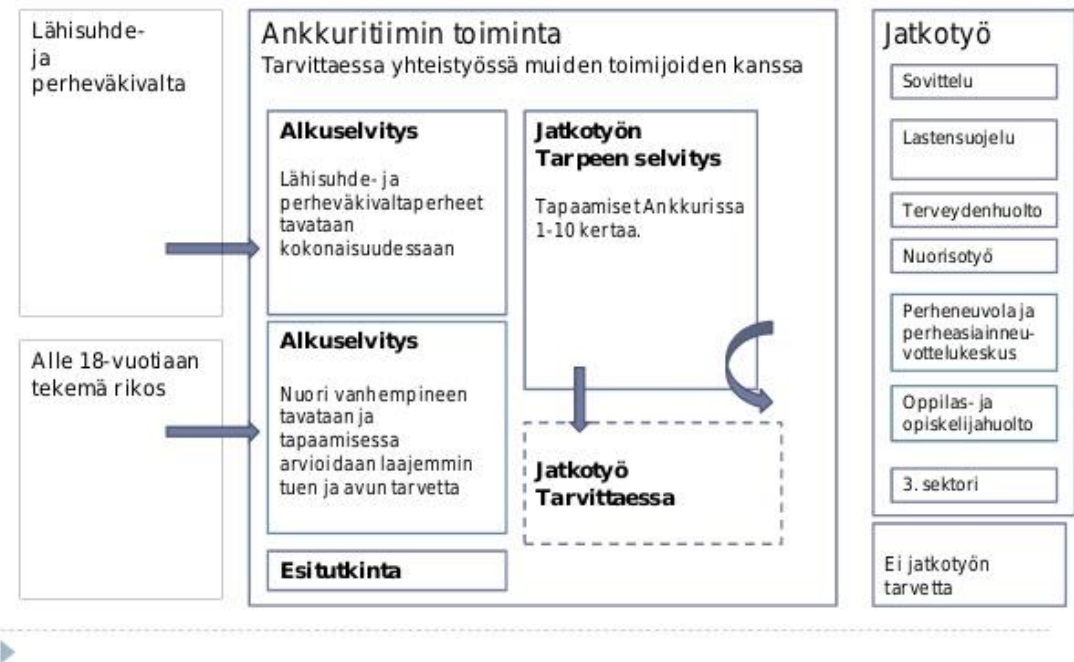
Ankkuri-toiminnan tavoitteena on:

1. Varhainen puuttuminen alaikäisten rikolliseen käyttäytymiseen, nuoren asiakkaan kokonaisvaltainen elämäntilanteen ja avun tarpeen selvittäminen sekä tarkoituksenmukaiseen avun ja tuen piiriin ohjaaminen.

2. Nopea puuttuminen lähisuhde- ja perheväkivaltaan sekä tarkoituksenmukaisen avun ja tuen piiriin ohjaaminen.

3. Sisäisen turvallisuuden lisääminen moniammatillisella yhteistyöllä. (Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä 2013, 12.)

Prosessikuvaus

Kuva 1: Prosessikuvaus Ankkuri-mallista (täydennetty Kanta-Hämeen Ankkuri -mallin prosessikuvausta) (Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä 2013, 17.)

3.4 Ankkuri-toiminta Hyvinkäällä

Ankkuri-malli on ollut Hyvinkäällä käytössä noin vuoden. Poiketen valtakunnan muista Ankkuri-tiimeistä, Hyvinkään mallissa ei työskennellä fyysisesti yhdessä, vaan kerran viikossa tiimipalaverissa käydään läpi edellisviikon alaikäiset rikosentekijät tai tiimiille muuten soveltuvat tapaukset. Palaverissa käydyn keskustelun ja taustojen selvittämisen pohjalta lapsi tai nuori kutsutaan huoltajineen kasvatustalkusteluun tai ohjataan suoraan tarkoituksenmukaisen avun piiriin (Ankkuri-pilotoinnin loppuraportti, 2016).

Kuten em. raportissa todetaan, toinen merkittävä raja-alue Hyvinkään Ankkuri-mallissa on, että lasten ja nuorten ikä on rajattu alle 15-ikävuoteen, eli 15-17-vuotiaiden nuorten asioita ei

käsitellä Ankkuri-tiimissä. Kevennetty malli on koettu Hyvinkään paikallisiin olosuhteisiin nähden toimivaksi, koska näin asiakasmäärä on saatu pidettyä sopivana ja mallilla on saatu aikaan myös vaikuttavuutta. Tilastojen mukaan 99 alle 15-vuotiasta lasta tai nuorta on puhutettu vuoden aikana. 46:ssä tapauksessa on pidetty yksilötapaaminen ja yhdeksässä tapauksessa ryhmätapaaminen. Vuoden aikana Ankkuri-kasvatuskeskusteluiden seurauksena vain kolme nuorta on uusinut tekonsa. Pääsyyt Ankkuri-asiakkuudelle ovat olleet näpistyksiset ja vahingonteot.

Esimerkkinä Hyvinkään paikallisesta Ankkuri-toiminnasta ja nopeasta reagoinnista nuorten huumausaineiden käyttöön mainittakoon Hyvinkää-salissa 25.5.2016 järjestetty päihdeilta, jossa puhujana omasta näkökulmastaan oli mm. Ankkuri -tiimin jäseniä, koulun rehtori, nuoren isä ja nuori. Paikalla oli myös mediaa ja tilaisuus lähetettiin suorana ns. livestremina. Tilaisuus on kokonaisuudessaan katsottavissa verkossa Youtube-palvelun kautta (Ei minun lapseni!, 2016).

4 ERIARVOISTUMINEN JA SYRJÄYTYMINEN

4.1 Kuka auttaa lapsen ja nuoren ongelmassa – ennalta estävyys?

Tässä alaluvussa on tarkoituksena sivuta teemaa siitä, kenelle lapsen tai nuoren auttaminen oikeastaan kuuluu vai olisiko sittenkin niin, että kyseessä on yhteinen asia? Yhteisellä asialla tarkoitan ensisijaisesti vanhempien vastuuta siten, että tukena on yhteiskunnallisen verkoston tarjoamia palveluita (esim. koulu, terveydenhuolto, poliisi, alueelliset yhteisöt).

Syrjäytyminen on mainittu lähipoliisitoiminnan strategisissa linjauksissa ensimmäisenä. Linjauksissa korostetaan ennalta estävyyttä ja paikallista yhteistyötä. Ennalta estävyys on tuttua jo poliisilaista lähtien ja se on kirjattu yhtenä kohtana myös vuosien 2015 - 2020 poliisin strategian painopistealueisiin.

Syrjäytymiskehityksen seurauksena yhteiskunnasta ulkopuolisiksi itsensä kokevien määrä voi lisääntyä ja aiheuttaa vakavia henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia ongelmia. Lähisuhdeväkivalta ja nuorten häiriökäyttäytyminen ovat myös osin tämän kehityksen seurausta. (Lähipoliisitoiminnan strategia 2010, 5.)

Monen eri toimijan yhteisestä asiasta viestii sosiaalihuoltolaki, jossa todetaan seuraavasti:

Kunnallisten viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä.

Sosiaalihuollosta vastaavan viranomaisen on välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 9 §.)

Vastaavasti lastensuojelulain (13.4.2007/417) 25 §:n mukaan mm. poliisin, opetustoimen ja nuorisotoimen palveluksessa toimivat ovat ”velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä”.

Tuesta lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi on säädetty laissa (ks. esim. sosiaalihuoltolaki, lastensuojelulaki, oppilashuoltolaki). En käsittele lakiperustaista sääntelyä tässä työssä tarkemmin jo sen laajuuden takia. Todettava kuitenkin on, että lähipoliisitoimintaa koskevaa sääntelyä ei ole suoraan lakitasoisesti olemassa. Mainittava on poliisilain 1. luvun 1§:n 1. momentin lause: "Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä".

Tukea poliisin mukanaololle varhaisen puuttumisen verkostossa löytyy mm. lähipoliisitoiminnan strategiasta (2010). Kuka sitten lasta tai nuorta pystyy auttamaan, jos mitään selkeää rajapintaa ei ole, eikä asia varsinaisesti vielä ”kuulu” kenellekään, vaikka avuntarve olisikin jo havaittavissa? Lakiperustainen sääntely tulee tässä yhteydessä mainita siitäkin syystä, että se koetaan osittain selkeäksi ongelmaksi lasten ja nuorten kanssa toimijoiden keskuudessa. Tämä käy ilmi jäljempänä tämän työn osiossa (luku 5), jossa kartoitetaan Tartuajoissa.fi - koulutustilaisuudessa ja ennen tilaisuutta tehdyssä kyselyssä esille tulleita asioita.

Eriarvoistumisen määritelmää ja syrjäytymistä on käsitelty runsaasti kirjallisuudessa (ks. esim. Reivinen & Vähäkylä 2013 ja Helne 2003). Reivinen & Vähäkylä pohtivat asiassa, että eriarvoistuminen lisääntyy yhteiskunnassa: hyvän elämän mahdollisuuksien tasa-arvo ei toteudu läheskään aina tai kaikille. Eriarvoistuminen ei ole pelkästään kosmeettinen virhe

yhteiskunnan kasvoissa. Jotkut voivat pudota kokonaan kelkasta, syrjäytyä. Lasten ja nuorten syrjäytymiskeskustelun suuri kysymys on kuitenkin se, mitä syrjäytymisellä tarkoitetaan. Ollakseen syrjäytynyt, on tietysti pitänyt syrjäytyä jostain, mutta kysyykö kukaan, mikä on lapsen tai nuoren oma käsitys tilanteestaan? Määritteleekö syrjäytymisen aina jokin ulkopuolinen taho, ja jos määrittelee, niin kenen valtuuttamana? Onko koko keskustelu värittyynyt foucault’laisilla vallankäytön intresseillä? Tämän takia syrjäytymisestä keskusteleminen on joskus kiusallista (Reivinen & Vähäkylä 2013, 9.)

Helne (2003) taas pohtii, että ilmausta syrjäytyminen viljellään niin laajalti, että se on kadottanut kykynsä hätkähdyttää. Toisaalta se on otettu liian kirjaimellisesti. Sana merkitsee reunoille joutumista, ja näihin rajaseutuihin on tartuttu kyllästymiseen asti. Keskeltähän reunoille sysätään. Juuri tuo keskus, josta kaikki saa alkunsa, jää syrjäytymiskeskusteluissa pimentoon, sillä seisomme siihen selin kohdistuen katseemme reunoille (Helne 2003, 7). Helne toteaa myös, että Ranskassa (näennäisen) kiistelyn luvatussa maassa vallitsee hämmästyttävä yksimielisyys siitä, että syrjäytyminen on kenties olennaisin yhteiskunnallinen ongelma. Helneen mukaan samanlainen asema tuntuu olevan väitteellä, että ajastamme puuttuvat merkitys ja moraalit. Tämän väite nivoutuu yhteen: Syrjäytyminen on merkki kollektiivisesta mielekkyyden puuttumisesta (non-sens collectif) ja ei vain taloudellisesta vaan myös moraalista köyhtymisestä (Foucauld & Piveteau 1995, 151).

Edellä olevista kannanotoista pystyy päättelemään, että syrjäytymistä koskevat kysymykset ovat laajoja ja niihin tuskin on helppoja ratkaisuja. Yhteistyötä, välittämistä ja alan ammattilaisten (verkostokumppanien) välistä viestintää tarvitaan syrjäytymisen ehkäisyssä varmasti ja tämä on osa Tartuajoissa.fi -hankkeen agenda. Nimenomaan ennalta ehkäisyssä, jotta ei päädyttäisi Helnen kuvailemaan tilanteeseen, jossa syrjäytymisestä puhutaan, koska syrjäytyneet halutaan liittää takaisin yhteisyyteen (Helne 2003, 52). Ajatus on kaunis, mutta Helne käsittelee kirjassaan paradoksinomaisesti aihetta, jossa halutaan toimia edellä mainitulla moraalisesti oikealla tavalla, mutta samalla halutaan pitää syrjäytyneet etäällä.

4.2 Syrjäytymisen kustannukset

Syrjäytymisen kustannukset ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä, kuten esimerkiksi jäljempänä tässä luvussa esitetystä taulukosta 1 on havaittavissa. Syrjäytymisen ja siihen liittyvien yhteiskunnallisten kustannusten ehkäiseminen ovat mahdollisimman varhain lapsille ja nuorille tarjottavan avun kautta osa myös Tartuajoissa.fi -hanketta. Tartuajoissa.fi

-hankkeen kustannukset ovat suuruudeltaan erittäin vähäiset ja verrattain pienellä panostuksella on mahdollista saada aikaan suuria säästöjä, kun kustannukset ja saatu hyöty tulee kuitenkin aina vertailtaviksi.

Kuten Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä-julkaisussa (2013) mainitaan, Nuorten syrjäytymisen tai erityisesti sen ennalta ehkäisyn kustannuksia on tutkittu tieteellisesti varsin vähän Suomessa. Em. lähteen julkaisun jälkeen on kuitenkin julkaistu uutta aiheeseen liittyvää materiaalia (ks. esim. Ikäheimo 2015). Saatavilla olevasta aineistosta on havaittavissa syrjäytymisen kustannusten olevan yhteiskunnallisesti varsin merkittäviä ja erilaisten laskelmien mukaan pitkäaikaisesti tai pysyvästi syrjäytyneiden osalta puhutaan miljoonaluokasta.

Ikäheimo (2015) kertoo Pro Gradu - tutkielmassaan samansuuntaisesti kuin Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä -julkaisu (2013). Ikäheimo on tehnyt tutkielmansa tekemällä synteesin 23 tutkimuksesta kansainvälisen ja kotimaisen kirjallisuuden pohjalta. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että syrjäytymisen kustannuksiin liittyvää kirjallisuutta on vähän ja ne eivät noudata tutkimuksellisesti oikeita periaatteita, vaan ovat karkeita arvioita. Syrjäytymisen kustannuksista tulisi tuottaa jatkossa monipuolisempaa tutkimusta, joka perustuu seurantaan. Kustannuksia tulisi vertailla myös niihin, joilla syrjäytymisvaara on suuri, mutta jotka eivät syrjäydy (Ikäheimo 2015). Kustannusten jakautumisesta Ikäheimo kirjoittaa, että ne jakautuvat hyvin epätasaisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten välillä ja hyvin pieni osa nuorista kerryttää suuren osan kustannuksista. Ongelmien kasaantuminen lisää kustannuksia entisestään samoille henkilöille.

Em. lähteen havainto korreloi Aaltosen toteamuksien kanssa: Kroonisesti syrjäytyneiden nuorten terveydenhuollon kokonaiskustannukset ovat seitsenkertaiset ja lääkekustannukset jopa kymmenkertaiset verrattuna vain peruskoulun suorittaneisiin nuoriin, jotka eivät ole tutkimusaikana olleet syrjäytymisvaarassa. Erot ryhmien välillä ovat tilastollisesti merkitseviä. Kroonisesti syrjäytyneistä jopa 60 prosentilla on diagnosoitu mielenterveysongelmia, ja 57 prosenttia tähän ryhmään luokitelluista on tutkimusaikana käyttänyt mielenterveyslääkkeitä. Syrjäytymisen kroonisuus on yhteydessä korkeampiin kustannuksiin, sillä kahdessa muussa nuorten syrjäytyneiden ryhmässä, syrjäytyneillä ja syrjäytymisvaarassa olevilla, kustannukset ovat pienemmät. (Aaltonen 2015, 40.)

Junttila (2015) on esittänyt, että heikolle itsearvostukselle voisi vielä varhaisessa vaiheessa tehdä paljon, pienin kustannuksin, koska muutaman vuoden päästä psyykkiseen huonovointisuuteen on jo vaikeampi puuttua, ja jos nuori sairastuu ja syrjäytyy, ovat kustannukset miljoonan euron luokkaa. Voisi siis sanoa, että kymmenvuotiaan lapsen heikko itsearvostus on ison huutomerkin kaltainen hälytyssignaali sille, että muutaman vuoden päästä lapsi kokee olonsa tosi kurjaksi ja tarvitsee jo vähintäänkin koulutason oppilashuollollista tukea (Junttila 2015, 95).

Vertailuna Junttilan (2015) esille tuomaan miljoonan euron luokkaan, vastaavia lukuja kustannuksista löytyy mm. valtiontalouden tarkastusviraston raportista. Jos syrjäytyminen kestää koko odotettavissa olevan työiän, noin 40 vuotta, on yhdestä syrjäytyneestä aiheutuva nykyarvoksi laskettu kansantulon menetys noin 700000 euroa (Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomus 2007, 116). Huomioitavaa on, että raportti on vuodelta 2007. Samassa raportissa mainitaan, että julkisen talouden menetys vastaavasti on 430000 euroa. Näillä luvuilla yhden koko työuran ajaksi syrjäytyneen ihmisen laskennalliset kustannukset olisivat siis 1130000 euroa.

On esitetty, että ennaltaehkäisevä työ ja varhaisen tuen tarjoaminen on yhteiskunnalle taloudellisempaa kuin nuoren auttaminen vasta siinä vaiheessa, kun tilanne on riistäytynyt käsistä ja syrjäytymiskehitys on edennyt pitkälle (Kinnunen 2012, 26). Varhaisen tuen tarjoamisen ja pitkälle edenneen syrjäytymisen kustannuksien erot vaikuttavat eri lähteistä saatujen tietojen perusteella myös varsin merkittävältä, kuten käy esille vertaamalla esimerkiksi taulukon 1 laskelmia sekä Ankkuritoiminnan laskennallisia kustannuksia, jotka vuonna 2011 olivat Hämeenlinnan seudulla poliisin osalta 70 000 euroa ja kuntien osalta 120 000 euroa, yhteensä 190 000 euroa (Kinnunen 2012, 25). Vertaamalla em. lähteessä mainittua 190000 kokonaissummaa ja esimerkiksi taulukossa 1 laskettua lastensuojelun laitoshoidon kustannuksia voi huomata, että lastensuojelun laitoshoidon kustannus yhden henkilön osalta on kahdessa vuodessa samaa luokkaa kuin Ankkuritoiminnan kustannukset Hämeenlinnan seudulla vuositasolla kokonaisuudessaan.

Em. lähteessä viitataan myös Jouko Katanojan esittämiin laskelmiin, jotka ovat täsmälleen samansuuntaiset kuin Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomuksessa: Suomessa tehdyissä tutkimuksissa syrjäytymisen elinikäisiksi kokonaiskustannuksiksi on arvioitu 1 – 1,4 miljoonaa euroa. Laskelmissa on tällöin huomioitu syrjäytymisestä aiheutuvat menot, korvaukset, etuudet ja tuet sekä yhteiskunnan menettämät verotulot

ihmisen elinkaaren eli ikävuosien 18-68 aikana. Jouko Kajanojan (Katanoja, 2010) esittämien laskemien mukaan yksi syrjäytynyt aiheuttaa 40 vuodessa 700 000 euron kansantulon menetyksen ja noin 400 000 euron julkisen talouden menetyksen (Kinnunen 2012, 25).

Rikollisuus

<i>Vankilajakso, 2 kuukautta¹</i>	12 200 €
<i>Syyteharkinta ja käräjäoikeuden suullinen käsittely</i>	1 228 €
<i>Poliisin esitutkinta, 4 varkautta tai vahingontekoa</i>	1 316 €

Työttömyys

<i>Työttömän työmarkkinatuki, 1 vuosi²</i>	6 662 €
<i>Työttömyyden aiheuttama verotulojen menetys, keskiasteen koulutuksen käyneen keskim. vuosiansio³</i>	5 472 €

Psykiatristen palveluiden tarve

<i>Nuorisopsykiatrian avopalveluiden käyttö, 5 kertaa⁴</i>	1 000 €
<i>Psykiatriapalvelun käyttö, 20 kertaa</i>	2 600 €
<i>Nuorisopsykiatrian vuodeosastohoito, 1 kuukauden hoitajakso⁴</i>	14 725 €

Terveydenhuollon palveluiden tarve

<i>Vamman vuoksi tehty toimenpide, keskim. n. 4 pv hoitajakso⁴</i>	2 769 €
---	---------

Päihdepalveluiden tarve

<i>Päihdepalveluiden hoito- ja kuntoutuspalvelut, 1 kk hoito⁵</i>	12 600 €
<i>Päihdepalveluiden avohoito, keskim. vuodessa / asiakas⁵</i>	631 €

Lastensuojelun tarve

<i>Lastensuojelun laitoshoido, 1 vuosi⁶</i>	82 125 €
<i>Lastensuojelujen ammatillinen perhehoito, 1 vuosi</i>	61 320 €
<i>Lastensuojelun sijaisperhehoito, 1 vuosi</i>	18 615 €

¹ Rikosseuraamusvirasto 2011, www.rikosseuraamus.fi

² Kansaneläkelaitos 2011, www.kela.fi

³ Verohallinto, www.vero.fi

⁴ Timo Hujanen, Satu Kapiainen, Ulla Tuominen ja Markku Pekurinen (2008). Terveydenhuollon yksikkökustannukset Suomessa vuonna 2006. Stakes, Työpapereita 3/2008.

⁵ Riihimäen kaupungin kustannustiedot 2009.

⁶ Väisänen ja Timo Hujanen. Sosiaalihuollon yksikkökustannukset Suomessa vuonna 2007. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Avauksia 1/2010.

(Taulukko 1: Taulukko palveluiden käytön kustannuksista. Kinnunen 2012, 26.)

Syrjäytymisen aiheuttamista suurista kustannuksista huolimatta ennalta estävien toimien puute herättää ihmetystä, kuten Junttila (2015) toteaa: En tiedä, miksi tämä matemaattinen perusyhtälö on niin vaikea, että luokkakokoja kohtuullistamisen sijaan jatkuvasti kasvatetaan, oppilashuoltolain tiukentamisesta huolimatta koulupsykologeja siirretään pois kouluista suuriin terveyskeskuksiin ja koulukuraattorien tehtäviä jätetään täyttämättä. Aamu- ja iltapäiväkerhoja on jo pitkään karsittu, ja koulujen kerhotarjonta jää usein mitättömäksi. Jos miettii, mitä tekee lapsi, joka ei tällaiseen aikuisen ohjaamaan toimintaan pääse ja jonka kotona ei iltapäivisin ole ketään muuta, on kai useimpien verkkokalvoilla pieni, jonkinlaisen ruudun äärelle käpertynyt hahmo. (Junttila 2015, 95.)

5 VERKOSTOKUMPPANIEIN YHTEISTYÖKARTOITUS

5.1 Verkostokumppanien yhteistyön onnistumiset ja kehittämisen kohteet

Yhtenä työni teemana oli kartoittaa verkostokumppanien yhteistyön nykytilaa Hyvinkäällä. Samalla oli tarkoitus löytää kehitysideoita niille verkostokumppaneille suunnatussa kyselyssä ja koulutustilaisuudessa esille tuomille yhteistyön kannalta merkittävillä asioilla, joissa vaikuttaa olevan eniten kehitettävää. Yhteistyön edistämisen pääpyrkimyksenä on kyetä järjestämään lapsille ja nuorille mahdollisimman tehokasta ohjausta oikeaan suuntaan elämän eri kehitysvaiheissa ja tukea mahdollisesti esille tulevissa ongelmatilanteissa. Mikä verkostokumppanien välisessä yhteistyössä nykyisellään on hyvää ja mikä huonoa? Mitä esteitä verkostokumppanien toimivalla yhteistyöllä on ja miten asia pystytään parhaiten ratkaisemaan?

5.2 Yhteistyön kartoituksen toteuttaminen

Noin kuukausi ennen koulutustilaisuutta lähetettiin lasten ja nuorten kanssa toimiville verkostokumppanien esimiehille kyselylomake (ks. liite 1) edelleen jaettavaksi. Rehtoreita ja sosiaalipuolen esimiehiä pyydettiin jakamaan lomaketta alaisilleen. Täsmällistä tietoa potentiaalisten vastaajien lukumäärästä ei lomakkeen lähetyshetkellä ollut, mutta olemassa olevien tietojen perusteella laskettu vastaajamäärä oli noin 40. Lomakekyselyn yhteydessä oli myös kutsu Tartuajoissa.fi -sidosryhmäkoulutustilaisuuteen. Kyselyn tarkoituksena oli

verkostokumppanien yhteistyön toimivuuden nykytilan kartoittamisen lisäksi aktivoida tilaisuuteen osallistujia jo ennakkoon miettimään mahdollisia ongelmakohtia yhteistyön toimivuudessa ja samaan aikaan myös esittää ideoitaan vastaajan havaitsemien ongelmakohtien korjaamiseksi. Osaltaan kyselylomake toimi ennakkotehtävänä ja orientoitumisena koulutustilaisuuteen.

Kaikkiaan lomakekyselyyn vastasi 16 henkilöä, joista kaikki ilmoittivat samalla osallistuvansa koulutustilaisuuteen. Koulutustilaisuuteen osallistui 33 henkilöä, joten noin puolet osallistujista vastasi ennakkokyselyyn. Kaikki vastanneet olivat Hyvinkään kaupungin verkostokumppaneita ja vastaajia oli mm. nuorisopalveluiden, koulutoimen, varhaiskasvatuksen, terveydenhoidon ja kolmannen sektorin puolelta. Lähetetyssä kyselylomakkeessa oli menneen yhteistyön osalta kysymyksiä, joihin vastattiin arvolla (1-5), mutta mukana oli myös avoimia kysymyksiä, joiden avulla vastaajat pääsivät esittämään omia näkemyksiään. Esimerkkinä avoimesta lomakkeella olleesta kysymyksestä kysymys, jossa pyydettiin vastaajaa esittämään toivomuksensa poliisin pitämän sidosryhmäkoulutuksen sisällöstä. Lomakkeessa viitattiin myös Tartuajoissa.fi -sivustoon, joka lanseerattiin käyttöön siinä ensimmäisessä sidosryhmäkoulutustilaisuudessa, jota lomakekyselyn vastausten sisältö palveli. Lomakekyselyn pohjalta vastaajilla oli näin ollen myös mahdollisuus vaikuttaa Tartuajoissa.fi -sivuston ja järjestetyn koulutustilaisuuden sisältöön.

5.3 Lomakekyselyn tuloksia

Keskeisimpänä ja vallitsevimpana ongelmana yhteistyön onnistumisen kannalta lomakekyselyn vastauksista nousi esiin tiedonkulku eri toimijoiden välillä. Painotus tämän ongelman esilletuontiin oli niin vahva, että lomakekyselyn vastausten perusteella tämä oli helppo nostaa teemaksi tilaisuuden lopussa pidettäväksi suunniteltuun World Café -osioon, josta kerron jäljempänä. Tiedonkulkuun liittyviä ongelmia kuvattiin lomakekyselyn vastauksissa mm. seuraavilla tavoilla:

”Perheen asioiden hoitamisen kokonaisuudessa. Tiedonvälityksessä ja yhteistoiminnassa niin ettei asioita hoideta eri pisteissä toisista tietämättä.”

”Kokonaisuuden hallinta. Ei aina osata ajatella, ketkä kaikki hoitavat lapsen/perheen asiaa. Esim. perheessä voi olla lastensuojelu työssä päiväkotikäisen takia. Koululla on huolta

kouluikäisestä, mutta perheen tukitoimista ei tiedetä. Perhettä pitäisi hoitaa enemmän kokonaisuutena. Myös esim. nuorisopsykiatria voi hoitaa nuorta irrallaan koulusta, jossa nuori kuitenkin suurimman osan päivästään viettää. Yhteistyö on hyvää silloin kun sitä on, mutta siitä puuttuu suunnitelmallisuus ja automaattisuus.”

”Matala kynnyksen kysyä neuvoa poliisilta. Nyt en tiedä keneen ottaisin yhteyttä jos asiaa tulisi vaan lähtisin soittamaan vaihteeseen ja kysymään. Ns. koulupoliisi olisi hyvä, jossa tulisi jonkun poliisin kanssa tutuksi, näin tulisi otettua yhteyttä muutenkin kuin rikosilmoitusasioissa.”

”Se, ettei tehdä päällekkäistä työtä ja että tiedon kulku paranisi.”

”Tiedonkulku ja sen nopeus, kun kyse huoli oppilaasta.”

”Tieto ei kulje riittävästi eri hallintokuntien välillä.”

”Silti kehitettävää on erityisesti viestimisessä, jotta tietoisuus toiminnastamme parantuisi. Koko kuntaa ajatellen tulisi jonkun tahon selkeästi ottaa vastuu verkostoasioiden (ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö) koordinoinnista Hyvinkäällä.”

”Tiedonkulussa olisi paljon kehitettävää.”

”Aikaisemmasta työkokemuksestani voisin kuvitella, että tietämättömyys ja epävarmuus omasta roolistaan. Tähän liittyy varmaan myös osittain vaitiolovelvollisuuden rikkomisen pelko.”

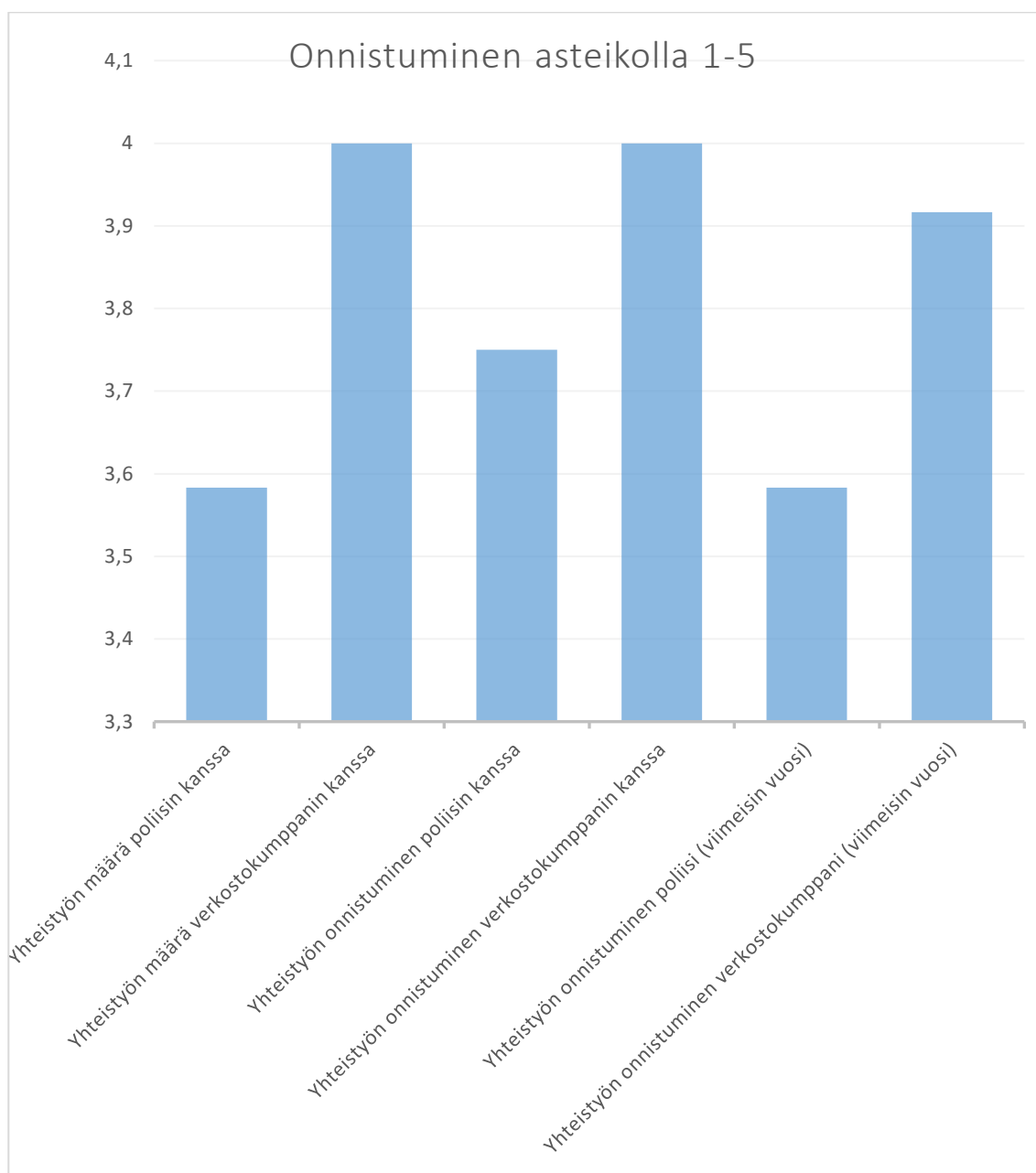
Lomakekyselyn vastausten perusteella poliisi oli onnistunut yhteistyössään sekä tehtävissään Hyvinkäällä lasten ja nuorten kanssa toimijoiden keskuudessa kohtuullisen hyvin. Em. asia on esitetty kuvassa kaksi, jossa on laskettu annettujen vastausten (16) keskiarvo (arvostelu numeroin 1-5) yhteistyön onnistumisesta poliisin kanssa (keskiarvo 3,75). Näin ei asia kuitenkaan ollut sujunut kaikkien vastausten perusteella.

Esimerkkivastauksena sellaisesta yhteistyöstä poliisin kanssa, jossa koettiin olevan ongelmia, esitettiin myös koulutustilaisuudessa seuraava:

”Opettaja on ollut hyvin tavoitettavissa tai ollut aktiivinen sosiaalitoimen suuntaan. Paikalliseen poliisiin on ollut vaikea saada yhteyttä tai saada tietoja, ohjeita esim. nettihakuun liittyen. Karanneisiin nuoriin liittyviin virka-apupyyntöihin paikallispoliisin apu on ollut vähäistä.”

Myös em. palaute on huomioitu ja ajoittain huonoon tavoitettavuuteen on pyritty löytämään ratkaisuja jo yleisellä tasolla.

Yhteistyön sujuvuus myös kaupungin verkostokumppanien välillä koettiin vastausten mukaan keskimäärin kohtuullisen toimivaksi. Alla olevasta kaaviosta on havaittavissa, että vastaajat kokevat yhteistyön onnistuneen keskiarvona hyvin erityisesti jonkin muun verkostokumppanin (keskiarvo 4) kuin poliisin kanssa (keskiarvo 3,75), vaikka lukemat ovatkin hyvin samansuuntaisia. Tuloksista on kuitenkin syytä huomioida, että lomakekyselyyn vastanneiden verkostokumppanien määrä (16 henkilöä) on vain noin puolet koulutustilaisuuteen osallistuneista henkilöistä (33 henkilöä).

Kuva 2: Lomakekyselyyn vastanneiden henkilöiden antamat keskiarvot yhteistyön onnistumisesta sekä poliisiin, että jonkun kaupungin verkostokumppanin kanssa asteikolla 1-5.

5.4 Lomakekyselyn luotettavuudesta

Toteutettava lomakekysely on edullinen tapa kerätä tietoa vastaajilta. Vastaukset on myös saatavilla kohtuullisen nopeasti ja vaivattomasti. Toki ongelmiakin lomakekyselyn toteuttamisessa voi olla tai todennäköisemmin onkin, kuten Raine Valli (2001, 101 - 102) erittelee heikkouksia nimenomaan postitetun kyselylomaketutkimuksen osalta:

- Vastausprosentti jää usein varsin alhaiseksi
- vastaajalla on mahdollisuus tutustua myöhempisiin kysymyksiin ennalta eli vastaukset eivät välttämättä spontaaneja
- kysymykset voidaan ymmärtää väärin ja niihin voidaan vastata epätarkasti
- aina ei voida olla varmoja siitä, kuka kyselyyn on todella vastannut
- aineiston keruun yhteyteen ei voida lisätä täydentävää havainnointia, kuten haastattelussa.

Vallin esille tuomia kyselylomakkeen käytön mahdollisia heikkouksia oli mahdollista paikata esille tulevien asioiden osalta avoimessa keskustelussa verkostokumppanien yhteisissä palavereissa ja koulutustilaisuudessa, joissa asioista puhumalla mahdolliset väärinymmärrykset ja epätarkkuudet täsmentyivät.

Eräs lomakekyselyltä vaadittava luotettavuuden kriteeri on luonnollisesti se, että vastaajia on riittävä määrä. Vastaajapiiri oli tämän kyselyn osalta suhteellisen rajattu. Ennako-odotus oli se, että vastauksia tulisi mahdollisesti noin 40 (toteutunut määrä 16). Tähän oli laskettu tiedettyjen verkostokumppanien lukumäärän lisäksi pieni vara mahdollisille kolmannes sektorin toimijoille, joiden tarkka lukumäärä ei ollut tiedossa lomaketta lähetettäessä.

6 KOULUTUSTILAISUUS JA WORLD CAFÉ

Tartuajoissa.fi -hankkeen web-sivuston lanseerauksen yhteyteen järjestettiin koulutustilaisuus maaliskuussa 2016 Hyvinkäällä Tapainlinnan koululla. Koulutustilaisuudessa kokoonkutsujana oli Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen edustaja.

6.1 Tartuajoissa.fi -sidosryhmäpalaveri

Ennen varsinaista koulutustilaisuutta järjestettiin palaveri, jossa käsiteltiin asioita tulevaa koulutustilaisuutta silmälläpitäen. Palaveriin osallistui kaikkiaan 6 henkilöä (3 poliisin edustajaa sekä 3 Hyvinkään kaupungin verkostokumppanin esimiestason edustajaa). Palaverissa käsiteltyjen asioiden ydinkohtia olivat, että hankkeen on tarkoitus olla elävä ja dynaaminen dokumentti, jota on mahdollista kehittää edelleen eteenpäin tarpeiden mukaan. Palaverissa nousi vahvasti esille se, että hankkeen tarkoituksena on antaa erityisesti lasten sekä nuorten vanhemmille tietoa sekä tukea kasvatukseen ja sen ongelmakohtiin liittyvissä asioissa, jotta ongelmat saataisiin tunnistettua ja niihin reagoitua mahdollisimman nopeasti. Lisäksi esille tuli, että tämän lisäksi hankkeen toiseksi päätarkoituksiksi on helppo mainita verkostokumppanuuden kehittäminen ja vahvistaminen entisestään. Tartuajoissa.fi -sivusto / -hanke nähtiin hyväksi tavaksi vaikuttaa ja tarjota mahdollisimman paljon tietoa yhdestä lähteestä, jossa ongelmia lähestytään tavallisen nuoren tarinan kautta, monesta eri näkökulmasta katsoen. Samalla kuitenkin tunnustettiin realiteetit, eli hanke ei voi olla heti valmis, mutta kuten mainittua, hanketta on mahdollista kehittää eteenpäin tunnistetun tarpeen mukaan.

6.2 Tartuajoissa.fi -sidosryhmäkoulutustilaisuus ja sivuston lanseeraus

Koulutustilaisuudelle oli varattu kaksi tuntia aikaa, joten aika siinä oli hyvinkin rajallista ja tilaisuuden eri osiot oli näin ollen pyritty rakentamaan tiiviiksi. Tilaisuuden ohjelma on nähtävissä liitteeltä 2.

Tilaisuuden alussa kuultiin Hyvinkään kaupunginjohtajan puheenvuoro. Puheenvuorossa korostettiin tärkeänä asiana paikallista tekemistä ja yhteen hiileen puhaltamista, alati

muuttuvassa yhteiskunnassa. Kuultujen puheenvuorojen jälkeen palkittiin sivuston tekijät, jonka jälkeen poliisin edustaja esitteli Topin tarinan (tartuajoissa.fi 2016).

Topin tarinan esittelyn jälkeen purettiin lyhyesti lomakekyselyllä, ns. tilaisuuden ennakkotehtävällä saatuja vastauksia ja muutamia vastauksia otettiin esille lomakkeista irrotettuina satunnaispoimintoina. Purkuosiossa sivuttiin myös poliisin saamaa palautetta yhteistoiminnasta lasten ja nuorten kanssa toimivien verkostokumppanien kanssa.

6.3 World Café -osio

Tartuajoissa.fi -koulutustilaisuudessa hyödynnettiin World Café -menetelmää sovellettuna versiona. Maailmalta Suomeen rantautunut World Café -menetelmä on saanut meillä innostuneen vastaanoton (Karumaa 2015, 9). World Café on prosessi, jossa keskeistä on turvallinen ilmapiiri, tasavertainen keskustelu ja vapaa ideointi sekä yhteisten näkemysten löytäminen. Käytännössä osallistujat saavat tapahtuman alussa tietoa käsiteltävästä aiheesta, jonka jälkeen jakaudutaan noin 6–8 hengen pienryhmiin keskustelemaan ja ideoimaan ennalta rajatuista kysymyksistä. Ideointikiertoja on yleensä 2–3, ja jokaisen kierroksen pituus on noin 20 minuuttia. Ryhmän ideointia tukee fasilitaattori. Fasilitaattori on ryhmätyöskentelyn ”helpottaja”, joka varmistaa, että ideointi käynnistyy ja keskustelu on tasavertaista sekä kaikkia kunnioittavaa. Ideat kirjoitetaan ylös niin sanotuille Dotmocracy -lomakkeelle. Ideointikierrosten päätteeksi lomakkeet kootaan yhteen esimerkiksi pitkälle pöydälle kaikkien nähtäville. Tämän jälkeen suoritetaan äänestys. Lomakkeessa äänestys tapahtuu hymiöinä, ja jokainen osallistuja täyttää jokaiseen lomakkeeseen mielipiteensä kustakin ideasta. Lopputuloksena saadaan yhteenveto siitä, mitkä ideat olivat osallistujien mielestä parhaita. (Karumaa 2015, 10.)

Tulimme järjestäjänä keskustelussa lopputulokseen, että koulutustilaisuuden aika on hyvin rajattu ja World Café menetelmänä olisi liian paljon aikaa vievä tilaisuudessa sellaisenaan toteutettavaksi. Tilaisuudelle oli varattu aikaa kokonaisuudessaan 2 tuntia, kun World Cafén kesto on noin 3 tuntia (Karumaa 2015, 9). Tästä syystä toteutimme sovelletun version World Cafésta, jättämällä pois fasilitaattorin ja äänestyksen sekä korvasimme Dotmocracy -lomakkeen ideointia varten jaetulla tyhjällä paperilla.

Koulutustilaisuuteen osallistui kaikkiaan 33 henkilöä, joista osa joutui poistumaan ennen World Café -osion alkua. Osallistujat jaettiin 5 ryhmään (7, 6, 6, 5 ja 4 henkilöä). Ryhmien koostumusta pyrittiin sekoittamaan siten, että jokaiseen ryhmään tulisi edustajia mahdollisimman kattavasti eri toimijoiden väliltä. Esimerkkinä vaikkapa se, ettei koulun edustajia olisi samassa ryhmässä, vaan nämä olisi jaettuna tasaisesti eri ryhmien välillä. Ryhmiä pyydettiin käymään keskustelua ja kirjaamaan havaintojaan sekä kehitysideoitaan paperille ennen koulutustilaisuutta jaetun lomakekyselyn vastausten perusteella nousseeseen ydinongelmaan, joka vaikutti olevan tiedonkulku.

Ensimmäinen kysymys, johon vastauksia pyydettiin, oli: "Millaisia tiedonkulullisia ongelmia olet työssäsi eri lasten ja nuorten kanssa toimijoiden välillä (verkostokumppani) kohdannut?" Aikaa keskustelulle ja asioiden kirjaamiselle paperilapuille, jotka sitten liimattiin "vastauslakanana" toimivalle paperille annettiin noin 15 minuuttia.

Toisessa World Caféssa esitetyssä kysymyksessä pyydettiin ryhmiä kirjaamaan vapaasti ratkaisuehdotuksia tiedonkulullisten ongelmien korjaamiseen: "Jos saisit täysin vapaasti päättää asiasta, miten ratkaisisit tai poistaisit tiedonkululliset ongelmat? (Ongelma voi olla jo toteutunut tai sellainen, jolla on mahdollisuus toteutua.)" Tämän kysymyksen kohdalla ryhmille annettiin aikaa keskustelulle ja kirjauksille 20 minuuttia, muuten toteutus oli samanlainen kuin ensimmäisen kysymyksen osalta.

Ryhmien sisäisten aktiivisten keskustelujen ja kirjausten päätyttyä aikamääreiden täytyttyä siirryttiin vielä tilaisuuden suorien palautteiden osioon, jossa suurilta osin sivuttiin vapaalla keskustelulla ryhmien sisäisesti käymää keskustelua ja tehtyjä kirjauksia.

6.4 World Cafén tuloksista

Osittain World Café -osion kirjallisena tuotoksena syntyi samansuuntaisia vastauksia kuin lomakekyselynkin perusteella. Tämä oli ennakkoon tiedossa, koska ainakin pääpiirteittäin lomakekyselyyn vastanneet ja koulutustilaisuuteen osallistuneet ihmiset olivat samoja. Ryhmien käymien keskustelujen ja niiden perusteella syntyneiden vastausten kautta pyrittiin enemmänkin lisäämään ja syventämään ryhmien henkilöiden käsitystä ja ymmärrystä tiedonkulullisista ongelmista sekä niiden mahdollisista ratkaisuista.

6.4.1 Ongelmat

Suurimpina ongelmina tiedonkulun kannalta ryhmien ideointien perusteella esiin nousi lapsen ja nuoren tietojen hajanaisuus eri toimijoiden keskuudessa sekä lainsäädännölliset ongelmat tiedonkulussa mm. uuden oppilashuoltolain myötä. Tällä tarkoitettiin sitä, että tiedon jakaminen lapsen ja nuorten asioista jopa kollegoiden keskuudessa on välillä hyvinkin vähäistä, koska pelätään vaitiolovelvollisuuden rikkomista. Tämä on mielenkiintoista, sillä nimeltä esille tulleen uuden oppilashuoltolain tarkoitus ei suinkaan ole vaikeuttaa tiedonkulkua, vaan toimia lapsen ja nuoren etujen suuntaisesti.

Elokuussa 2014 voimaan tullut uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki linjaa koulun roolia oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa, huomioimisessa ja varhaisessa puuttumisessa vielä tiukemmin. Lain tarkoituksena on:

1. edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä,
2. edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä,
3. turvata varhainen tuki sitä tarvitseville,
4. turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhoitopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu,
5. vahvistaa opiskeluhoillon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä. (Junttila 2015, 25-26.)

Mahdollisiin lainsäädännöllisiin ongelmiin on paikalliselta tasolta hankala löytää ratkaisua. Tilaisuuden lopussa käydyssä vapaan keskustelun yhteydessä osallistujat ottivat kuitenkin esille seikan, että lapsen ja nuoren etu kulkee edellä ja tähän löytyy myös runsaasti tukea eri lapsia ja nuoria koskevasta lainsäädännöstä.

Ongelmiksi koettiin myös jaksamiseen liittyvät ongelmat, kiireen ja ajanpuutteen vuoksi. Em. ongelmia ei kuitenkaan otettu esille kovin vahvasti, koska vaikutti siltä, että verkostokumppanien keskuudessa on mielletty resurssien niukkuus ja rajallisuus.

6.4.2 Ratkaisut

Mainittavimpiin ongelmiin löydettiin myös vastauksia. Keskeisimpinä ratkaisukeinoina oli useammassakin vastauksessa mainittu rohkeus puuttua lapsen tai nuoren ongelmiin, silloin kun siihen on olemassa selkeä peruste. Eli käytännössä, kuten vapaassa keskustelussakin sittemmin kävi ilmi, asiaan on puututtava ja jätettävä turha varovaisuus pois, silloin kun on pakko. Lainsäädännöllinen tuki on yleensä löydettävissä ja usein se myös noudattaa sitä linjaa, jonka keskivertoihminen kokee oikeudenmukaiseksi. Rohkeutta (varhaiseen) puuttumiseen poliisin osalta tukevat myös strategiset linjaukset (ks. esim. Lähipoliisitoiminnan strategia 2010 ja Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014 – 2018), joita on esitelty tämän työn luvussa 3.

Toisena asiana toivottiin palautetta lasta ja nuorta koskevissa asioissa toiselta verkostokumppanilta. Esimerkkinä oli parissakin vastauksessa käytetty tilannetta, jossa lapsesta tai nuoresta joudutaan syystä tai toisesta tekemään lastensuojeluilmoitus, mutta ilmoituksentekijä ei missään vaiheessa saa tietää, onko ilmoitus mahdollisesti johtanut joihinkin toimenpiteisiin ja onko asia yleensäkin kenelläkään työn alla. Vastauksissa koettiin todella tärkeäksi asian sujuvan jatkoon kannalta, että ilmoituksen tekijä saa palautteen kenelle asia on mennyt käsiteltäväksi ja kuka sitä mahdollisesti jatkossa hoitaa. Tätä perusteltiin mm. sillä, että mahdollisen tilanteen uusiutuessa voisi ilmoituksen tekijä olla suoraan yhteydessä siihen henkilön, joka on asiasta jo tietoinen, eikä mahdollisen ongelman jatkumiseen tarvittaisi uutta ilmoitusta ja saman epätietoisuuden jatkumista. Tätä asiaa voisi korostaa entisestään esim. Ankkurissa (ks. esim. luku 3.3.).

Kolmantena merkittävänä asiana mainittiin vanhempien lapsen ja nuoren asiaan sitouttaminen, vastuuttaminen sekä tuen antaminen tälle. Tähän liittyy myös se, että vanhemmille osataan perustella lapsen ja nuoren etu. Tällöin vanhemmilta on helpompaa saada suostumus esitellä lapsen asiaa verkostokumppanille, joka mahdollisesti osaa paremmin auttaa lasta tai nuorta tilanteissa, jotka eivät ehkä ole niin lähellä sen henkilön toimialaa, jonka tietoon avuntarve saattaa yllättäenkin tulla. Luonnollisesti vanhempien kanssa toimiessa on tärkeää synnyttää myös keskinäinen luottamus, joka on perusta myöhemmälle yhteistyölle. Vastauksissa ja keskustelussa nousi esiin myös eräänlainen vanhempien antama kesto-suostumus tietojen jakamiseen verkostokumppanien välillä, jota voisi tiedustella esimerkiksi lapsen peruskouluun ilmoittamisen yhteydessä. Keskusteluissa

kävi kuitenkin ilmi, että ns. kesto-suostumuksen pyytäminen vanhemmilta ei ole mahdollista lainsäädännöllisten seikkojen takia. Tukea vanhemmille lapsen ja nuoren edun perustelemiseksi löytyy suoraan sellaisenaan sanasta sanaan jo lakitasoisena. Esimerkiksi lastensuojelulaissa sanotaan, että lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Em. laissa todetaan sanasta sanaan myös, että lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista.

Myös muita ratkaisuja otettiin esille, mutta nämä olivat osittain sellaisia, joihin ei suoraan koulutus- / oppimistilaisuuksien kautta pystytä vaikuttamaan, kuten resurssien lisääminen. Mainitsemisen arvoisia on kuitenkin esimerkiksi erityisluokkiin ja –ryhmiin panostaminen sekä lisäresursointi tai resurssien uudelleen kohdentaminen sinne, missä ongelmiin olisi mahdollisesti huomattavasti helpompaa puuttua ja ehkäpä ennaltaehkäistä ne kokonaan, eli varhaiskasvatukseen, alakoulujen ja neuvoloiden puolelle. Tukea lisäresursoinneille antavat kuitenkin eri tahojen esittämät laskelmat (ks. luku 4.2.) joiden perusteella pysyvästi syrjäytyneiden osalta puhutaan miljoonaluokan kustannuksista. Lisäksi esim. Ikäheimon (2015) toteamus, että pieni osa nuorista kerryttää suuren osan kustannuksista ja ongelmien kasaantuminen lisää kustannuksia entisestään samoille henkilöille, lisää kenties mietittäväää: Mitä jos yhdenkin nuoren syrjäytymisen voisi katkaista heti?

Eräänä merkittävänä asioina näyttäytyivät vielä suhteet eri verkostokumppanien välillä ja se, mikä etu sillä saavutetaan, kun tuntee toimijoita eri ammattikunnista. Jos nämä eivät olisikaan juuri niitä henkilöitä, joiden kanssa on juuri sillä hetkellä yhteistoiminnassa, voi heiltä kuitenkin kysyä neuvoa, keneen vastaavaan toimijaan kannattaisi ottaa yhteyttä jossakin asiassa. Koulutus ja eri alojen ammattilaisten säännöllinen kokoontuminen otettiin esille tämän vastauksen yhteydessä. Yhteistyön tukeminen ja kehittäminen koettiin siis tärkeäksi vanhempien lisäksi myös verkostokumppanien kanssa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA POHDINTAA

Tartuajoissa.fi -hanke on vasta lanseerattu ja alkutaipaleella. Kuten aiemmin on jo tullut ilmi, hankkeen ja sen web-sivuston on tarkoitus olla tukea erityisesti vanhemmille tarjoava ja tilanteen mukaan kehittyvä. Jo koulutustilaisuuden lopussa hankkeen web-sivuston osalta esitettiin yleisön toimesta sisällöllisiä toivomuksia.

Tässä vaiheessa hanketta avainsanoina (tai avainasioina) näyttäytyy hankkeeseen liittyvien tilaisuuksien, keskustelujen ja kyselyjen perusteella: tiedonkulku, rohkeus (puuttua), palaute (verkostokumppanille), erityisoppilaiden huomiointi (tiedonvaihto sisäisesti ja verkostokumppanien kanssa), vanhemmuuden tuki ja vanhemmuus (tiedonvaihto, luottamus) sekä puuttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (neuvolat, alakoulu).

Em. asia ovat juuri niitä, joita pinnalla pitämällä ja edelleen kehittämällä vastaavat niihin kysymyksiin, miten yhteistyötä ja tiedonkulkua voisi parantaa ja tehostaa entisestään. Suurilta osin mainitut asiat tukevat myös näkemystä, mitä poliisilta toivotaan osana verkostokumppanuutta. Poliisin toivotaan olevan läsnä ja antavan riittävää tukea verkostokumppaneille. Tämä on juuri sitä asiaa, joka nivoutuu yhteen poliisin omien strategioiden (mm. Lähipoliisitoiminnan strategia 2010 ja Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014 – 2018) ja tavoittilojen kanssa. Nämä ovat myös niitä suuria asioita, jotka tukevat lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja mahdollisimman hyvän tulevaisuuden lisäksi myös yhteiskunnalle aiheutuvien eriarvoistumisesta ja syrjäytymisestä johtuvien kustannuksien suurta pienentymistä (käsittelin kustannuksia luvussa 4.2).

Työtä ja kehitettävää löytyy moneltakin kantilta katsottuna. Kaikilla verkostokumppaneilla on kuitenkin yhteinen tavoite: ongelmiin puuttuminen mahdollisimman varhain sekä lapsen ja nuoren etu. Eräs merkittävä asia tavoitteen mahdollisimman hyvässä toteutumisessa voisi olla mm. World Cafén vastauksissakin esille tullut yhteisten koulutustilaisuuksien järjestäminen. Tällä kertaa koolle kutsujana ja järjestelyistä sekä hankkeen alullepanosta vastasi poliisi. Seuraavalla kerralla (esim. tulevana syksynä 2016) vuoro voisi olla mahdollisesti jollain toisella verkostokumppanilla. Joka tapauksessa vaikuttaa siltä, että kokoontumisia kannattaisi jatkaa koulutustilaisuuden lopussa esille nousseiden suullistenkin mielipiteiden perusteella.

Mikäli aikaa ja mahdollisuuksia olisi koulutustilaisuudessa ollut enemmän, olisi World Café -osuus todennäköisesti pidetty täysimittaisena. Myös kokonaisuudessaan kevään aikataulu tämän opinnäytetyön tekemiselle oli kohtuullisen tiukka siltä osin, että Tartuajoissa.fi -tilaisuuksien päivämääriä oli jo sovittu, ennen kun sain opinnäytetyöni lopullisen rajauksen valmiiksi ja käsittelemään nimenomaan paikallista hyvinkääläistä Tartuajoissa.fi -hanketta. Osittain tästä syystä mm. 21.3.2016 koulutustilaisuuden pohjalle laatimani lomakekysely ei ole täysin sen sisältöinen, mitä nyt haluaisin sen olevan, vaikkakin lomakekysely ja siihen vastaaminen koettiin vastaajien keskuudessa yleisesti ottaen positiiviseksi asiaksi. Lomakekyselyyn vastasi noin puolet koulutustilaisuuteen osallistuneista henkilöistä ja sitä

kautta saatiin tilaisuuteen hyvää materiaalia. Jos nyt toteuttaisin saman lomakekyselyn uudelleen, keventäisin huomattavasti vastauslomakkeen sisältöä ja kiinnittäisin enemmän huomiota myös sen ulkoasuun. Ehdottomasti jättäisin pois esim. tällaisen liian laajan ja vastattavaksi raskaan kysymyksen: ”Missä mielestäsi on eniten kehitettävää?” ”Osasyy sille, miksi en ole täysin tyytyväinen toteutettuun lomakekyselyyn löytyy ajallisista realiteeteista.

Tulevaisuudessa riittää varmasti haasteita lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisen sekä verkostokumppanien hyvän, tarkoituksenmukaisen ja mielekkään yhteistyön saralla. Lasten ja nuorten mahdollisimman tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen tuen ja avunsaannin kannalta ehdottomasti paras vaihtoehto on ns. yhden luukun periaate, joka edellyttää aiemmin käsiteltyä hyvää verkostokumppanien yhteistyötä ja tiedonvaihtoa (ks. / vrt. esim. Ankkuri, luku 3.3). Missä tämä mahdollinen ”luukku” sitten voisi olla? Kenties luontevin ratkaisu voisi olla koulut? En tarkoita tällä sitä, että pallo heitetään yksin kouluille, vaan lapsi tai nuori saa ensikosketuksen apuun sitä kautta ja sen jälkeen tukea jaetaan koko verkoston voimin. Tämä ei luonnollisestikaan tarkoita sitä, että jos tuen tarve ilmenee jossain muualla, kun koulussa, ei asiaa otettaisi esille ja jaettaisi verkostossa muutakin kautta, lapsen tai nuoren edun mukaisesti.

Eräs erittäin merkittävä lisähaasteita luova tekijä on tuleva Sote-uudistus: Nykyisin sosiaali- ja terveydenhuolto on osassa kuntia erikseen ja osassa yhdistettyinä. Erikoissairaanhoido on järjestetty erikseen sairaanhoitopiireissä. Integraatio eli yhdentyminen tarkoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon kaikkien tehtävien ja palvelujen kokoamista yhden toimijan vastuulle. Asiakkaan näkökulmasta Sote-integraatio tarkoittaa, että palvelut on mahdollista saada sujuvana hoito- tai palveluketjuna, eikä asiakas putoa palvelujen väliin. (Alueuudistus.fi, 2016.)

Edellä mainitussa lähteessä on paljon yleviä tavoitteita koskien sosiaali- ja terveystalouden uudistusta ja sillä saavutettavia etuja. Tartuajoissa.fi -hankkeen kaltaisen toiminnan näkökulmasta tämä kuitenkin näyttää osin epävarmuutena ja isoina kysymyksiä: Miten toiminta integroidaan valtakunnan tasolle? Miten kunta mahdollisesti toimii, kun Sote tulee voimaan? Miten ennen Soten voimaantuloa toimitaan; kehitetäänkö edelleen paikallista ”yhden luukun” mallia vai odotetaanko Soten mukanaan tuomia muutoksia? Miten käy jo reilusti eteenpäin kehitetyille toiminnalle siinä vaiheessa, jos Sote tuokin totaalisen muutoksen? Siinäpä on jo joukko isoja kysymyksiä, joihin on saatavilla vain vähän valmiita vastauksia. Syynä tähän on se, että kukaan ei varmuudella tiedä. Pelkkä

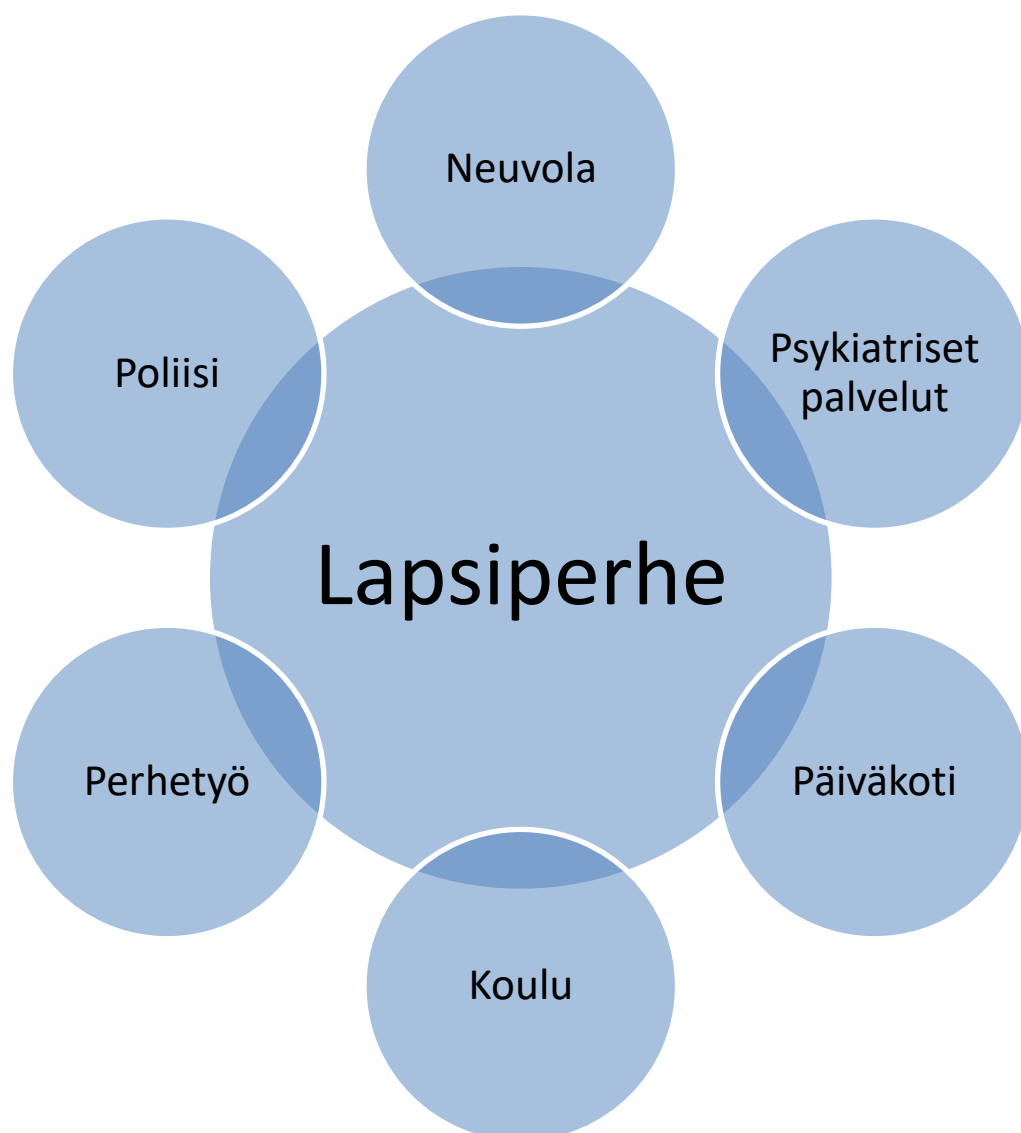
Sote-uudistuksen valmistelu ja läpivienti on poliittisella tasolla välillä ollut melkoista erimielisyyden kirjoa ja sekamelskalta vaikuttavaa toimintaa.

Varmaa on kuitenkin se, että lapset ja nuoret tarvitsevat kasvussaan apua ja tukea riippumatta Sotesta tai muista vallitsevista ulkoisista olosuhteista. Se mistä tarvittava apu tai tuki tulee, on tietenkin tapauskohtaista ja optimaalisin tilanne on luonnollisesti se, että sitä on saatavilla riittävässä määrin itseohjautuvasti välittävästä perheestä (ensisijaisesti vanhemmat) mahdollisesti edelleen luontaisesti varhaiskasvatuksen ja koulun tukemana. Läheskään kaikilla asia ei kuitenkaan etene näin kivuttomasti, vaan tarvitaan enemmän tai vähemmän muuta apua tai tukea. Tämä on se ydinseikka, miksi jokaisen ammatti-ihmisen panos on nuoren syrjäytymisen ennalta ehkäisyssä erittäin tärkeää. Tuo panos voi jo yksistään olla merkittävä, mutta tietojenvaihdolla, eri verkostokumppanien yhteistyöllä ja yhteen hiileen puhaltamisella voidaan päästä loistaviin tuloksiin erittäin pienillä tai lähes olemattomilla lisäkustannuksilla.

Käsittelin syrjäytymisestä aiheutuvia kustannuksia työni luvussa 4.2. Muun muassa Junttila (2015) on ottanut kärkevästi kantaa sen logiikan järjettömyyteen, että lasten ja nuorten kehitystä tukevista palveluista leikataan, luokkakokoja kasvatetaan ym. säästöjen varjolla. Vaikka syrjäytymisen kustannuksia onkin tutkittu verrattain vähän, on kuitenkin päästy yksittäisenkin syrjäytyneen kohdalla jonkinlaiseen konsensukseen miljoonaluokan kustannuksista. Kun tätä verrataan Junttilankin mainitsemiin ”säästöihin”, voin yhtyä hänen mielipiteeseensä joidenkin ns. säästötoimien järjettömyydestä – verrattuna niillä mahdollisesti saavutettavaan hyötyyn (tai pikemminkin haittaan moninkertaisten kustannusten muodossa). Olen samaa mieltä myös Ikäheimon (2015) kanssa tämän toteamuksista, että syrjäytymisen kustannuksista tulisi tuottaa jatkossa monipuolisempaa tutkimusta, joka perustuu seurantaan ja kustannuksia tulisi vertailla myös niihin, joilla syrjäytymisvaara on suuri, mutta jotka eivät syrjäydy.

Edellä mainittuun viitaten Tartuajoissa.fi -hanke toivottavasti jatkuu sellaisena, että sillä on mahdollista suuresti edesauttaa hyvinkääläisten paikallisten lasten ja nuorten mahdollisia kasvukipuja ja toimia tukena heidän vanhemmilleen. Yhtälailta hankkeen avulla voivat verkostokumppanit tukea toisiaan. Kuten kappaleen alussa mainitsin, hanke on vasta alkutaipaleella, mutta on jo tähän mennessä vaikuttanut sellaiselta, mitä kannattaa vaalia ja jatkaa verkostokumppanien taholta muun muassa (ajankohtaisten) tilaisuuksien järjestämisellä ja dynaamisesta web-sivustoa (tartuajoissa.fi) aktiivisesti ylläpitämällä ja edelleen kehittämällä verkostokumppanien keskuudessa ilmenneiden seikkojen perusteella.

Kuva 3: Verkostokumppanien tuki perheelle:

LÄHTEET

Aaltola, Juhani & Valli, Raine 2001: Ikkunoita tutkimus metodeihin I. Lomaketutkimus. PS-kustannus, Jyväskylä.

Aaltonen, Sanna & Berg, Päivi & Ikäheimo Salla 2015: Nuoret Luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestyksessä. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 84. Helsinki, Unigrafia. Luettavissa sähköisesti: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuoretluukulla.pdf> . Luettu 21.9.2016.

Alueuudistus.fi, web-sivusto 2016. Luettavissa sähköisesti: <http://alueuudistus.fi/soteuudistus/> . Luettu 30.8.2016.

Ankkuri malli moniviranomaisyhteistyössä 2013: Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimenpiteen 24 toimeenpano alle 18-vuotiaiden rikoksen tekijöiden rikoskierteen katkaisemiseen. Sisäasiainministeriön julkaisuja 30/2013. Monistamo. Helsinki. Luettavissa sähköisesti: https://www.intermin.fi/download/49507_302013_Ankkuri_malli_viranomaisyhteistyossa.pdf?b67dd8b7f32ad388. Luettu 7.4.2016.

Bayley, David H. 1994: International differences in community policing. California, Thousand Oaks.

Blyth, Maggie & Soloman, Enver 2009: Prevention and youth crime. Is early intervertion working? University of Bristol, The Policy Press.

Foucauld, Jean-Baptiste de & Piveteau, Denis 1995: *Une Société en quête de sens. Paris, Odile Jacob.*

Gaines, Larry K. & Kappeler, Victor E. 2015: Community Policing. A Contemporary Perspective. 7. painos. New York. Routledge.

Helne, Tuula 2003: Syrjäytymisen yhteiskunta. Saarijärvi, Gummerus Kirjapaino Oy.

Hyvinkään Ankkuri-pilotoinnin loppuraportti 2016.

Hyvinkään Nuorisopalvelut 2016: Ei minun lapseni! Hyvinkää-sali 25.5.2016. Katsottavissa sähköisesti: <https://www.youtube.com/watch?v=uPDeoLDaNL0> . Katsottu 20.7.2016.

Hyvärinen, Kimmo 2002-2005: Poliisi osana koulujen huumevalistusta. Opinnäyte / tutkielma. Poliisipäällystön tutkinto numero 7 (PPT 7). Poliisiammattikorkeakoulu.

Ikäheimo, Salla 2015: Meta-analyysi syrjäytymisvaarassa olevien nuorten yhteiskunnallisista kustannuksista. Pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopisto.

Katanoja, Jouko 2010: Mistä hyvinvoinnin ja toimintakyvyn hinta muodostuu ja mitä syrjäytyminen maksaa? Järvi, arviointifoorumi 24.11.2010.

Kinnunen, Riitta, Lidman, Jukka., Kaakinen, Juha 2012: Ajoissa Ankkuriin, Varhaista puuttumista nuorisorikollisuuteen ja lähisuhdeväkivaltaan. Hämeenlinna. Offset-Kolmio Paino Oy. Luettavissa sähköisesti: https://www.intermin.fi/download/50540_Ankkuritoiminta.pdf?af96e76f1c05d188 .
Luettu 20.9.2016.

Junttila, Niina 2015: Kavereita nolla. Helsinki, Tammi.

Karumaa, Noora & Körkkö, Helka & Ruuskanen, Pihla 2015: World Cafe. Opas deliberatiivisen World Cafen järjestämiseen. Setlementtijulkaisuja 38. Vaasa, Oy Fram Ab. Luettavissa sähköisesti: http://setlementti-fi-bin.directo.fi/@Bin/e1d06732fcb07ce7b72e7923bbd0c3f3/1474365510/application/pdf/1045553/worldcafe_WEB2%20%28003%29.pdf Luettu 20.9.2016.

Laitila, Paula 2015: Pieniä tekoja – suuria merkityksiä. Poliisin ammattikorkeakoulututkinnon ennalta estävän toiminnan vapaavalintaisen opintojakson suunnittelua. Opinnäytetyö. Polku-täydennysopinnot (AMK). Poliisiammattikorkeakoulu.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Suomen laki. Luettavissa sähköisesti: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25> Luettu 1.3.2016.

Lähipoliisitoiminnan strategia. Lähipoliisitoiminnan ja turvallisuusyhteistyön kehittämisen strategiset linjaukset ja tavoitteet 2010. Poliisihallituksen julkaisusarja 1/2010.

Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014 – 2018. Sisäministeriön julkaisu 2/2014. Helsinki. Luettavissa sähköisesti: <http://www.intermin.fi/julkaisu/022014?docID=50157> . Luettu 27.4.2016.

Ratcliffe, Jerry H. 2016: Intelligence-Led Policing. New York, Routledge.

Reivinen, Jukka & Vähäkylä, Leena 2013: Ketä kiinnostaa? Helsinki, Gaudeamus.

Salmi, Venla 2015: Nuorisorikollisuus. Artikkelit. Helsingin yliopisto. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Luettavissa sähköisesti: <http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2457/nuorisorikollisuus> . Luettu 18.10.2016.

Scott, Michael S. 2000: Problem-Oriented Policing: Reflections on the First 20 Years. Washington DC, COPS Office.

Sisäisen turvallisuuden ohjelma 2012. Turvallisempi huomina. Sisäasiainministeriön julkaisusarja 26/2012. Helsinki. Luettavissa sähköisesti:

https://www.intermin.fi/download/35099_262012_STO_III_fi.pdf?95b430f29141d288. Luettu 7.4.2016.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Suomen laki. Luettavissa sähköisesti:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301#Pidp3724000> Luettu 1.3.2016.

tartuajoissa.fi. web-sivusto, 2016. luettavissa sähköisesti: tartuajoissa.fi. Luettu 1.3.2016.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2016. web-sivusto. Luettavissa sähköisesti: thl.fi. Luettu 6.10.2016

Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomus 146/2007. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Helsinki. Edita Prima Oy. Luettavissa sähköisesti:

https://www.vtv.fi/files/113/1462007_Nuorten_syrjaytymisen_ehkaisy_NETTI.pdf. Luettu 20.9.2016.

LIITE 1.

YHTEISTYÖKYSELY LASTEN JA NUORTEN KANSSA TOIMIJOILLE (TARTUAJOISSA.FI)

Organisaatio / työnantaja:

1. Minkä ikäisten nuorten kanssa pääsääntöisesti toimit?
2. Kuinka usein olet yhteydessä poliisin edustajan kanssa lasten / nuorten asioihin liittyen (sähköpostit, puhelut, palaverit ym.)?
3. Kuinka usein olet yhteydessä kaupungin verkostokumppanin kanssa lasten / nuorten asioihin liittyen?

Rastita jokaisen kysymyksen oikealta puolelta numero, joka vastaa parhaiten mielipidettäsi asian onnistumisesta asteikolla 1-5.

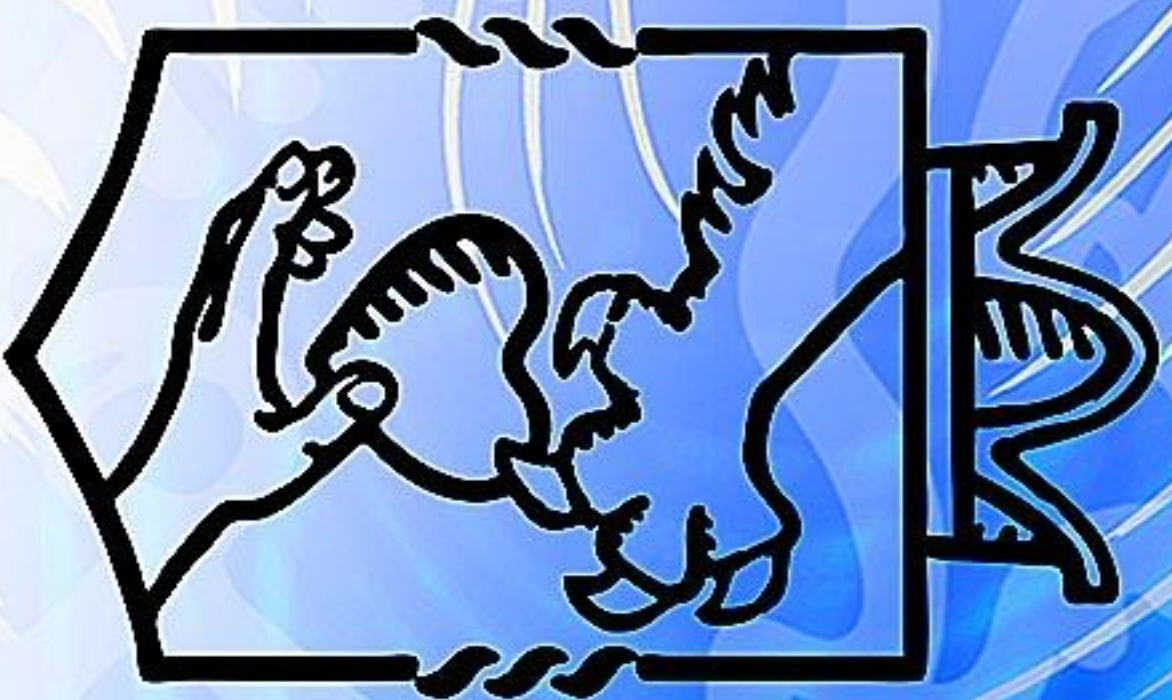
Kysymys	Tärkeys				
	Onnistunut heikosti	Onnistunut välttävästi	Onnistunut tyydyttävästi	Onnistunut hyvin	Onnistunut kiitettävästi
Onko yhteistyön / yhteydenpidon määrä poliisin kanssa mielestäsi riittävää?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Onko yhteistyön / yhteydenpidon määrä kaupungin verkostokumppanin kanssa mielestäsi riittävää?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Kuinka hyvin yhteistyö poliisin edustajien kanssa on mielestäsi kokonaisuutena onnistunut?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Kuinka hyvin yhteistyö kaupungin verkostokumppanin kanssa on mielestäsi kokonaisuutena onnistunut?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Kuinka hyvin yhteistyö poliisin edustajien kanssa on mielestäsi onnistunut viimeksi kuluneen vuoden aikana?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Kuinka hyvin yhteistyö kaupungin verkostokumppanin edustajien kanssa on mielestäsi onnistunut viimeksi kuluneen vuoden aikana?	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐

4. Mikä mielestäsi yhteistyössä poliisin ja / tai kaupungin verkostokumppanin kanssa on toiminut erityisen hyvin?
5. Missä mielestäsi olisi eniten kehitettävää?

6. Mikä tuntuu olevan suurin este tehokkaalle yhteistyölle / tiedonvälitykselle lapsen asiassa?

7. Poliisin sidosryhmille pitämissä koulutustilaisuuksissa, mitä toivoisit eniten (aihepiiri, minkä tyyppinen koulutus, mitä asioita toivot painotettavan ym.)?

8. Mitkä mielestäsi ovat keskeisimmät seikat lapsia tai nuoria koskevien asioiden käsittelyssä poliisin kanssa?

9. Mitkä mielestäsi ovat keskeisimmät asiat lapsia tai nuoria koskevien asioiden käsittelyssä kaupungin verkostokumppanin kanssa?

10. Mitä asioita pidät tärkeinä tartuajoissa.fi – sivustolla olevan nuoren tarinan lisäksi (ideoita / ehdotuksia)?

11. Vapaa sana (toivotaan rehellisesti ruusuja / risuja, lisäkommentteja kysymyksiin yms.).

KIITOKSET!

tarttuajoiissa.fi

tartuajoiissa.fi

KUTSU

Tartuajoiissa.fi sidosryhmäkoulutus

Tapainlinnan koulu

22.3.2016 klo 12-14

tarttuajajoissa.fi

Ohjelma

12.00-12.15

Tarttuajajoissa.fi sivujen julkistaminen

- LC Hyvinkää/Viertola ry:n Lionsien puheenvuoro
- Rikoskomisario Jyrki Ahon puheenvuoro
- Kaupunginjohtajan Jyrki Mattilan puheenvuoro

12.15-12.25

Tekijöiden palkitseminen

12.30-13.00

Topin tarinan kautta kehittämään

- tarina
- etukäteistehtävän purku

13.00-13.50

Learning cafe

13.50-14.00

Suorat palautteet

14.00

Tilaisuus päättyy

tarttuajajoissa.fi

**Keskeisimpänä
ongelmana yhteistyön
onnistumisen kannalta
nousi tiedonkulku eri
toimijoiden välillä**

tattuajoiissa.fi

Alla muutamia satunnaisia poimintoja kyselylomakkeiden hyvistä vastauksista:

”Perheen asioiden hoitamisen kokonaisuudessa. Tiedonvälityksessä ja yhteistoiminnassa niin ettei asioita hoideta eri pisteissä toisista tietämättä.”

”Kokonaisuuden hallinta. Ei aina osata ajatella, ketkä kaikki hoitavat lapsen/perheen asiaa. Esim. perheessä voi olla lastensuojelu työssä päiväkotii-ikäisen takia. Koululla on huolta kouluikäisestä, mutta perheen tukitoimista ei tiedetä. Perhettä pitäisi hoitaa enemmän kokonaisuutena. Myös esim. nuorisopsykiatria voi hoitaa nuorta irrallaan koulusta, jossa nuori kuitenkin suurimman osan päivästä viettää. Yhteistyö on hyvää silloin kun sitä on, mutta siitä puuttuu suunnitelmallisuus ja automaattisuus.”

”Matala kynnyks kysyvä neuvoa poliisilta. Nyt en tiedä keneen ottaisin yhteyttä jos asiaa tulisi vaan lähtisin soittamaan vaihteeseen ja kysymään. Ns. koulupoliisi olisi hyvä, jossa tulisi jonkun poliisin kanssa tutuksi, näin tulisi otettua yhteyttä muutenkin kuin rikosilmoitusasioissa.”

”Se, ettei tehdä päällekkäistä työtä ja että tiedon kulku paranisi.”

”Tiedonkulku ja sen nopeus, kun kyse huoli oppilaasta.”

”Tieto ei kulje riittävästi eri hallintokuntien välillä.”

”Silti kehitettävää on erityisesti viestimisessä, jotta tietoisuus toiminnastamme parantuisi. Koko kuntaa ajatellen tulisi jonkun tahon selkeästi ottaa vastuu verkostoasioiden (ehkäisevä päihde- ja mielenterveys) koordinoinnista Hyvinkäällä.”

”Tiedonkulussa olisi paljon kehitettävää.”

”Aikaisemmasta työkokemuksestani voisin kuvitella, että tietämättömyys ja epävarmuus omasta roolistaan. Tähän liittyy varmaan myös osittain vaihtolovelvollisuuden rikkomisen pelko.”

tarttuajajoissa.fi

Lyhyesti muita huomioita kyselylomakkeen vastauksista (palaute poliisille):

Monessa vastauksessa pidettiin hyvänä koulupoliisitoimintaa, mutta osassa se koettiin vähäisenä. Teemoista esille nousi muiden tärkeiden asioiden ohella huumeet, joista tiedonjakamista pidettiin monessa vastauksessa tärkeänä. Pääsääntöisesti yhteistyö poliisin kanssa on koettu onnistuneeksi, mutta kehittämistä on edelleen. Alla esimerkkivastaus ei niin onnistuneesta yhteistyöstä:

”Opettaja on ollut hyvin tavoitettavissa tai ollut aktiivinen sosiaalitoimen suuntaan. Paikalliseen poliisiin on ollut vaikea saada yhteyttä tai saada tietoja, ohjeita esim. nettihakuun liittyen. Karanneisiin nuoriin liittyviin virka-apupyyntöihin paikallispoliisin apu on ollut vähäistä.”

tarttuajoiissa.fi

**Kiitokset kaikille
hyvistä vastauksista ja
huomioista!**

Ongelma ja ratkaisun hakeminen

1. Millaisia tiedonkulullisia ongelmia olet työssäsi eri lasten ja nuorten kanssa toimijoiden välillä (verkostokumppani) kohdannut?
2. Jos saisit täysin vapaasti päättää asiasta, miten ratkaisisit / poistaisit tiedonkululliset ongelmat? (Ongelma voi olla jo toteutunut tai sellainen, jolla on mahdollisuus toteutua.)